

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yirmiyedinci İçtima

27 . 9 . 1339 Perşembe

Münderecat

	Sayfa	Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	323	
2. — Evrakı varide	323	
<i>Lâyhalar</i>		
1. — Yeniden inşa edilecek hastaneler masarifatı inşaiyesi için tahsisi lâzımgelen 300 bin liranın senei haliye bütçesine vaz'ına ve sarf edilmeyen miktarın senei âtiyede sarfına dair kanun lâyihası (1/236)	323	Rüştü'nün affına (3/14), Yozgad'ın Timur-lu mahallesinde Uzun Hacı Alioğlu Ethem'in affına (3/20), Gazianteb Hapsanesinde mahpus Sarılar karyesinden Behzatoglu Ziya'nın affına dair (3/22), Mevaddı muhtelifeden muhtelif cezalara sureti katiyede mahkûm Çorum'dan Kel Hasanoğlu Eşref ve Tosya'dan Akdanaoğlu namı diğeri Karamanoğullarından Eminoğlu Ali ve Araç'tan Mustafaoğlu Şükrü ve Sungurlu'dan Salihaga Mahdumu Esad, İskilip'ten Hüseyinoğlu Memiş'in mâlûliyetlerine binaen
2. — Nafia Vekâletiyile Fransız tebaasından K. Gronblad ve şürekâsı beyninde münakit Mersin liman ve rıhtımları imtiyaz mukavele ve şartnameleri hakkında kanun lâyihası (1/237)	323	bakıyeyi müddeti cezaiyelerinin affına (3/30), Firar maddesinden on sene küreğe mahkûm Kaş kasabasından Arab Saidoğlu Osman'ın mâlûliyetine binaen, affına (3/32), Sirkat maddesinden üç sene küreğe mahkûm Karadağlı Süleyman bini Mustafa'nın mâlûliyetine binaen bakıyei müddeti cezaiyesinin affına (3/27), Firar maddesinden sureti katiyede onbeş seneye mahkûm Buldanlı Alioğlu Mehmed'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına (3/28), Katil maddesinden onbeş sene küreğe mahkûm Mehmedoğlu Osman'ın mâlûliyetine binaen ba-
3. — 14 ncü Piyade Fırkası Topçu Taburunda müstahdem Amasya'nın Ebemi karyesinden 1312 tevellütlü Alioğlu Hasan hakkındaki hükmün ref'ine dair kanun lâyihası (1/238)	323	
<i>Mazbatalar</i>		
1. — Evkaf Hidematı umumiyesi için bir milyon lira avans itasına dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası (3/163)	323	
2. — Amasya Hapsanesinde mahpus Mülâzimievvel Manisalı Lûtfi Efendi bini		

kiyei müddeti cezaiyesinin affına (3/29), Dört sene müddetle küreğe mahkûm Urfalı Topal Meryem binti Serkis'in mâlûliyetine binaen affına (3/112), Katil maddesinden on sene küreğe mahkûm Giresun'un Keşap nahiyesine tâbi Emeksan karyesinden Süleymanoğlu Abdullah'ın bakıyei müddeti cezaiyesinin affına (3/124), Ahiz ve sirkat ve katil maddelerinden on sene iki mah küreğe mahkûm Kayseri'nin Fehimler karyesinden Ahmedoğlu Ahmed'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına (3/125), Katil maddesinden yedi buçuk sene küreğe mahkûm Adanalı Yusuf oğlu Süleyman'ın bakıyei müddeti cezaiyesinin affına (3/126), Rüşvet ahzi maddesinden onbeş sene küreğe mahkûm Antalya'da deve katarı baytarı İsmail Hakkı, sahtekârlıktan mahkûm Antalya Şube Yazıcısı Azmi, katil maddesinden mahkûm Abanos karyeli Alioğlu İsmail, sirkat maddesinden mahkûm Sarıkeçili Âşiretinden Mehmedoğlu İbrahim ve katil maddesinden mahkûm Elmalı kazasından Alioğlu Hasan'ın bakıyei müddeti cezaiyelerinin affı hakkında (3/127), Katil maddesinden onbeş sene küreğe mahkûm Daday kazasının İncegiz karyesinden Hacı İsmail Ağa Zade Ahmed'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına (3/136), Cerh ve katil maddesinden beş sene küreğe mahkûm Tokad'ın Dereköy karyesinden Mehmedoğlu Osman'ın mâlûliyetine binaen bakıyei müddeti cezaiyesinin affına (3/137), Katil maddesinden oniki seneye mahkûm Yanyalı Şerife'nin mâlûliyetine binaen bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair (3/141), İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti

tezkereleri ve Adliye Encümeni mazbatası 323:324

3. — İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyle rüfekasının, teşkilâtı hazariye dolayısıyla açığa çıkarılacak erkân, ümera, zâbitan ve mensubini askerîyenin 1339 senesi nihayetine kadar mezun addi ile kendilerine tam tahsisat itası hakkında kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/180) 340:343,345:346

3. — **Âzayı kiram muamelâtı** 344

1. — Âzayı kiramdan bâzı zevata mezuniyet itasına dair Divanı Riyaset kararı 344:346

Takrirler

1. — Niğde Mebusu Atâ, Gaziantep Mebusu Ahmed Remzi ve Sivas Mebusu Rahmi Beylerin İdadi mekteplerinin muhasebei hususiyelerden alınarak Maarif bütçesine ithal olunmasına dair takrirleri (4/43 mükerrer) 337:338

4. — **Müzakere edilen maddeler** 324

1. — 1339 senesi hidematı umumiyesi için ikinci altı aylık tahsisat lâyihası (1/28) ve Rüsumat bahriyesine ilâveten mubayaası zaruri görülen merakip bedeliyle masarifatı sairesi için 1339 senesi bütçesine tahsisatı munzamma ilâvesine dair kanun lâyihası (1/232) ve 1339 senesi ikinci altı aylık avans lâyihasının Müdafai Milliye Vekâleti için kabul edilen on iki küsur milyon lira âhiren 13 milyon liraya iblâğ edildiğinden Muvazenei Maliye Encümeninde bulunan mezkûr lâyiha ile tevhidin müzakeresine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi (3/125) 324:343,346

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 2,05

REİS — İkinci Reisvekili İsmet Beyefendi

KÂTIPLER : Vasıf Bey (Saruhan), Haydar Rüşdü Bey (Denizli)

REİS — Efendim! Celseyi küşadediyorum, zaptı sabık hulâsası okunacak.

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci Celse

İkinci Reisvekili İsmet Beyefendinin tahtı Riyasetlerinde küşadedilerek zaptı sabık hulâsası kiraat ve aynen kabul olundu. Evrakı varide aidoldukları mahallere havale edildi. Badehu Avans kanunu lâyihasının birinci maddesinin bakıyei müzakeresine geçildi. Ve bir müddet müzakere cereyan ederek teneffüs için Celse tatil olundu.

İkinci Celse

İsmet Beyefendinin tahtı riyasetlerinde bilinikât Avans lâyihai Kanuniyesinin birinci maddesi hakkındaki müzakereye bir müddet daha devam olunduktan sonra Perşembe günü içtima edilmek üzere Celseye hitam verildi.

İkinci Reisvekili

Çorum

İsmet

Kâtip

Saruhan

Vasıf

Kâtip

Denizli

Haydar Rüşdü

REİS — Efendim! Zaptı sabık hulâsası hakkında mütalâa var mı efendim? (Hayır sesleri) Zaptı sabık hulâsasını aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

2. — EVRAKI VARİDE

REİS — Efendim evrakı varideyi arz ediyorum.

Lâyihalar

1. — İnşa edilecek hapsaneler masarifi inşaiyesi için tahsisi lâzımgelen 300 bin liranın senei haliye bütçesine vaz'ına ve sarf edilmiyen miktarın senei âtiyede sarfına dair kanun lâyihası (1/236) (Muvazenei Maliye Encümenine)

2. — Nafia Vekâletiyle Fransız tebaasından K. Gronblad ve şürekâsı beyninde münakit Mersin liman ve rıhtımları imtiyaz mukavele ve şartnameleri hakkında kanun lâyihası (1/237) (Nafia ve Muvazenei Maliye Encümenine)

3. — 14 ncü Piyade Fırkası Topçu Taburunda müstahdem Amasya'nın Ebemi karyesinden 1312 tevellütlü Alioğlu Hasan hakkındaki hükmün ref'ine dair kanun lâyihası (1/238) (Adliye Encümenine) havale ediyoruz.

Mazbatalar

1. — Evkaf Hidematı Umumiyesi için bir milyon lira avans itası hakkındaki lâyihai kanuniye ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası (Ruznameye)

2. — Amasya hapsanesinde mahpus Mülâzi mievvel Manisalı Lâtfi Efendi bini Rüşdü'nün affına (3/14), Yozgad'ın Timurlu mahallesinden Uzun Hacı Ali oğlu Edhem'in affına (3/20) Gaziantep hapsanesinde mahpus Sarılar karyesinden Behzat oğlu Ziya'nın affına dair (3/22), Mevâddı muhtelifeden muhtelif cezalara sureti katiyede mahkûm Çorum'dan Kel Hasan oğlu Eşref ve Tosya'dan Akdanaoğlu namı diğeri Karaman oğullarından Emin oğlu Ali ve Araç'tan Mustafa oğlu Şükrü ve Sungurlu'dan Salih Ağa mahdumu Esad, İskilib'den Hüseyinoğlu Memiş'in mâlûliyetlerine binaen bakıyei müddeti cezaiyelerinin affına (3/30), Firar maddesinden on sene küreğe mahkûm Kaş kasabasından Arab Said oğlu Osman'ın mâlûliyetine binaen affına (3/32), Sirkat maddesinden üç sene küreğe mahkûm Karadağlı Süleyman bini Mustafa'nın mâlûliyetine binaen bakıyei müddeti cezaiyesinin affına (3/27), Firar maddesinden sureti katiyede on beş seneye mahkûm Buldanlı Alioğlu Mehmed'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affına (3/28), Katil maddesinden on beş sene küreğe mahkûm Mehmedoğlu Osman'ın mâlûliyetine binaen bakıyei

müddeti cezaîyesinin affına (3/29), dört sene müddetle küreğe mahkûm Urfalı Topal Meryem binti Serkis'in mâlûliyetine binaen affına (3/112), Katil maddesinden on sene küreğe mahkûm Giresun'un Keşab nahiyesine tâbi Emeksan karyesinden Süleymanoğlu Abdullah'ın bakryei müddeti cezaîyesinin affına (3/124), Ahzû sirkat ve katil maddelerinden on sene iki mah küreğe mahkûm Kayseri'nin Fehimler karyesinden Ahmedoğlu Ahmed'in bakryei müddeti cezaîyesinin affına (3/125), Katil maddesinden yedi buçuk sene küreğe mahkûm Adanalı Yusuf oğlu Süleyman'ın bakryei müddeti cezaîyesinin affına (3/126), Rüşvet ahzi maddesinden on beş sene küreğe mahkûm Antalya'da Deve Katarı Baytarı İsmail Hakkı, sahtekârlıktan mahkûm Antalya Şube Yazıcısı Azmi, katil maddesinden mahkûm Abanos karyeli Alioğlu İsmail, sirkat maddesinden mahkûm Sarıkeçili Aşiretinden Mehmedoğlu İbrahim ve katil maddesinden mahkûm Elmalı kazasından Alioğlu Hasan'ın bakryei müddeti cezaîyelerinin affı hakkında (3/127), Katil maddesinden on beş sene küreğe mahkûm Daday kazasının İnceğiz karyesinden Hacı İsmail Ağazade Ahmed'in bakryei müddeti cezaîyesinin affına (3/136), Cerh ve katil maddesinden on beş sene küreğe mahkûm Tokad'ın Dereköy karyesinden Mehmedoğlu Osman'ın mâlûliyetine binaen bakryei müddeti cezaîyesinin affına (3/137), Katil maddesinden on iki seneye mahkûm Yanyalı Şerife'nin mâlûliyetine binaen bakryei müddeti cezaîyesinin affına dair (3/141) İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkereleri ve Adliye Encümeni mazbatası (Ruznameye)

4. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — 1339 senesi hîdematı unumiyesi için ikinci altı aylık tahsisat lâyihası (1/28) ve rûsumatı bahriyesine ilâveten mubayaası zaruri görülen merakibi bedeliyle masarifatı sairesi için 1339 senesi bütçesine tahsisatı munzamma ilâvesine dair kanun lâyihası (1/232) ve 1339 senesi ikinci altı aylık avansı lâyihasının Müdafaaî Milliye Vekâleti için kabul edilen oniki küsur milyon lira ahiren 13 milyon liraya iblâğ edildiğinden Muvazeneî Maliye Encümeninde bulunan mezkûr lâyiha ile tevhidten müzakeresine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi (3/125) ve Muvazeneî Maliye Encümeni mazbatası

REİS — Efendim! Ruznameye geçiyoruz. Avans Kanununun birinci maddesinin müzakeresine devam edilecektir. Söz Haydar Rüşdü Beyindir.

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Encümen namına söz istiyorum.

Efendim, iki gün devam eden müzakerat esnasında arkadaşlarımızdan bâzı zevat muhtelif beyanatta bulundular. Bunlardan Hükümete taallûk eden meseleye tabîî Maliye Vekili Bey veyahut diğer Vekil beyler cevaplarını vereceklerdir. Fakat bu mesele içinde encümenin meselesine taallûk eden kısımları vardır ki bu mesele de bendenizin cevap vermeliğim icab eder.

Söz söyliyken zevatı muhtereme arasında Gümüşane Mebusu Zeki Bey, Müdafaaî Milliye'nin altı aylık maaş ve masrafı için Hükümetten istenilen tahsisata encümenince zam yapıldığından jandarma bütçesinden 300 küsur bin tenzilât iera edildiğinden bahsile jandarma dairesi tahsisatından kesilen bu paranın jandarmanın terfihi için bütçede ipkası lüzumundan bahsettiler. Müdafaaî Milliye Vekâleti ile Maliye Vekâleti arasında Avans Kanununun tertibinde esasen muhalefeti efkâr mevcudolduğu için encümende evveleminde her iki Vekil arasındaki mübayeneti efkârı anlamak üzere izahat istedik. Arada olan fark pek büyük olduğu halde cereyan eden müzakerat neticesinde bu fark bir dereceye kadar tenkis edildi. İkisi birbirine hemen yakın bir hale geldi. Bilâhara Heyeti Vekilede görüşerek Müdafaaî Milliye'nin altı aylık maaş ve masarifi için istenilen 400 bin küsur liranın daha ilâvesi Heyeti Vekilece takarür ederek Heyeti Vekilenize takdim olunan bir tezkere ile encümeninize geldi. O tezkere muhteviyatını biz de muvafık gördük ve o suretle tahsisatı 13 milyon liraya iblâğ ettik.

Jandarmaya gelince : Efendiler! Malûmu ihsanımızdır, gerek Müdafaaî Milliye'ye merbut zâbitan, ümera ve erkân ve mensubîni askeriye'nin maaşatı, gerek jandarmanın zâbitan ve eftrat maaşatı kanunu mahsuslarla tâyin edilmiştir. Encümen tetkikatını eldeki kanuna göre tesbit ederek ona göre kadroyu tanzim etti. Jandarma maaşatı için bu senenin iptidasında Büyük Millet Meclisinden çıkmış bir kanun

mevcuttur. Jandarmanın kadrosunu o kanundaki maşa göre hesabettik, miktarı ona göre tesbit eyledik. Tesbit eylediğimiz miktar 4 594 113 liraya balığ oluyor. Tenzilâtı mucibolan mesele esasen mevcudolan jandarmanın tahsisatından tenzilât değil, mazbatamızda da arz eylediğimiz üzere geçen sene Paşaeline - Edirne havalisine - hasbellüzum gönderilmiş olan sekiz bin kişilik jandarma kuvvetinin halihazırda binalıyüze tenzil edilmesi icabetmesi üzerine onların tahsisatının tayyından ileri gelmiştir. Esasen mevcudolan jandarma tahsisatından hiçbir şey tenzil etmedik. Paşaelin'deki jandarma kadrosunun tenzili hali seferiden hali hazariye intikal etmesi üzerine vâkı olmuş bir zarurettir. Heyeti Celileniz jandarma maşatını kâfi görmez de bir kanun ile bu maşatı tezyidederse bittabi mevcut kadroya göre yeniden tahsisatı munzamma şeklinde verilebilir. Binaenaleyh bütçede yapılacak muamele arz ettiğim gibidir. Yine Zeki Bey fabrikalar hakkında bahis buyurdular, fabrikalar müdüriyeti umumiyesinde mevcudolan fabrikalardan bahsettiler. Bu fabrikaların vaziyeti üzerine iki seneden beri Muvazene Encümeninde tetkikat yapılmaktadır ve Müdafaai Milliye Vekâletiyle Fabrikalar Müdüriyeti Umumiyesi ile uzunuzadıya müzakerat cereyan etti ve yine Zeki Beyin arzu ettiği veçhile munhasıran mühimmatı harbiye imal eden fabrikalar Anadolu'da tesis edilmek üzere takarrür etmiştir ve bir taraftan da burada inşaata bugün devam olunuyor. Bu fabrikalar içerisinde bir kısmı vardır ki bunlar mühimmatı harbiye değil levazımı askeriye imal ederler. Encümen bu fabrikaların bugünkü günde yine Müdafaai Milliye Vekâletinin elinde bulunmasına zaruret olduğuna kaani olmuştur. Filhakika ticaret emtiası denilen levazımı harbiyenin ciheti askeriye elinde bulunmuyarak daha ziyade efradı ahali elinde bulunması lâzım ise de bugün aynı fabrikalara sahibolan kimse ve erbabı ihtisas bulunmadığından ve Mücadelei Milliye esnasında bu fabrikalardan istifade edilmekle beraber elbise ve ayakkabı ve saire levazımını eenebi memleketlerinden tedarike mecbur olduğumuzdan bu gibi fabrikaları memleket dâhilinde tesis edinceye kadar veyahut mevcut

fabrikalar imalâta başlayınca kadar levazımı askeriye imâl eden fabrikaların da halihazırdaki vaziyetini muhafaza etmeyi münasip görüyoruz. Yine Zeki Beyefendi ifadeleri arasında buyurdular ki, Muvazenei Maliye Encümeni Hükümetin istediği avans üzerinde bir buçuk milyon liralık bir parayı fuzuli olarak maşata tevzi etti. Zannediyorum ki efendiler! Takdim ettiğimiz mazbata pek dakik olarak mütalâa edilmiyor. Muvazenei Maliye Encümeninin bazı devairin tahsisatında yapmış olduğu tezyit katiyen maşat için sarf edilecek bir şey değildir.

Arz ettiğim gibi bunun 400 000 lirası Müdafaai Milliye, «300» küsur bin lirası askeri fabrikalara ki, bunlar sırf tesisat ve inşaatı içindir, 650 000 lirası bahriyeye, 200 000 lirası idarei hususiyelerden Muvazenei Umumiye devredilen darümuallimîn ve darümuallimat ve idadiler tahsisatına karşılık olarak konulmuştur. Bunlar maşata serpiştirilmek üzere konulan zamaim değildir. Söz söyleyen muhterem rüfekadan Vehbi Beyefendi ciheti askeriyenin istimal ettiği mebaninin icarları verilmediğinden bahis buyurdular. Müdafaai Milliye Vekâleti bütçesinde 336 nci faslının yedinci maddesi olarak icârât tahsisatı mevcuttur. Bu tahsisat, sene iptidasında altı aylık olarak 25 000 lira konmuştur. Bunun ademikifayeti anlaşıldı. Bu sene ki son altı aylık avans için de bunun karşılığı 100 000 liradır. Fakat bu paranın sarfında zuhur eden müşkülâtı kanuniye bunun sarfına mâni oluyor. Onun için de bir tefsir gelmiştir. Bu tefsir Heyeti Celileden geçtiği halde tabiatıyla o paralar eshabına verilecektir. Yine Vehbi Beyefendi mebanii askeriyenin...

VEHBİ B. (Karesi) — Gelecek sene de verilebilir mi?

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Gelecek sene de tabii aynı fasla tahsisat konulduğu zaman verilecektir.

VEHBİ B. — Bu senenin borcu gelecek sene verilebilir mi?

ALİ CENANİ B. — Tabii verilir efendim, beş seneye kadar... - Usulü Muhasebat Kanunu veçhile - tahakkuk eden masarif mururu zama-

na uğrar. Beş senede verilebilir. Vehbi Beyefendi kışlaların, mebanii askeriye'nin mevcudolmadığından bahsettiler.

VEHBİ B. — Hayır efendim, bahsetmedim. Zaruri olmak dolayısıyla veriliyor. Bendeniz onu sormuyorum.

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Kışlalar, mebanii askeriye'nin tamiri için de altı aylık avanstan on iki bin lira mevcut idi. Bu seferki altı aylık tahsisatta elli bin liraya çıkmıştır. Mümkün olduğu kadar pencerelerini kapılarını tamir ettikten ve kabili iskân bir hale getirdikten sonra tutulan yerler boşalacaktır.

VEHBİ B. (Karesi) — Kira versinler.

REİS — Efendim zatiâlinizin söylediği söz-
lere cevap veriliyor.

VEHBİ B. (Karesi) — Yanlış, yanlış! Söy-
lediğinden bahsetmediler ki... Tasarrufatı ne yaptınız? Dedim.

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Evet efendim. Mazbatanın on altıncı sahifesinde masraftan tenzilât yapılarak maaşata zammedileceği söyleniyor dediler. Acaba bunlar mekteplerden, yol masraflarından mı kesilecek? Buyurdular. Efendiler! Umumiyet itibariyle maaşata zamaim yapmaya encümen taraftar olmadığını da mazbatada göstermiştir. Bu sene maaş üzerinde yapılması zaruri görülen zamaim iki üç mahallededir. Birisi Maliye Vekâletinin elinde altı yedi yüz kuruş maaşla şimdiye kadar hizmet etmekte olan tahsildarlar vardır ki bunlar mükellefiyeti askeriye'nin kalkması üzerine terki vazife ettiklerinden maaşlarına bir miktar zammiyat yapılmasını mevzuubahsetmişizdir. Bu da tahsildarların adedini tenkis edip on yerine sekiz istihdam ederek maaşların sekiz yüz ile bin arasında olmasını düşünmüşüzdür. Tabii henüz karar verilmemiştir. Eğer Heyeti Celilenize arzu ettiğiniz veçhile bu vazife encümene tevdi buyurulacak olursa maliyede yapılacak zamaim yalnız tahsildarların maaşlarına yapılacak zamaimdir.

SÜLEYMAN SUUDİ B. (Bayazid) — Tahsildarlara ne lüzum vardır? Millet kendisi ver-
se daha iyi değil mi?

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Fena olmaz, o da bir fikirdir. Belki kendi kendine milletin kasasına gelir. Diğeri ise dahiliyede nüfus

memurları, tahrirat kâtipleri, tahrirat müdürleri gibi maaşatı pek dîn olan bir kısım memurin -ki küçük memurlardır- imkân bulunursa müteferrika, mefruşat gibi bâzı maddelerden tenzilât yapılarak bunlara ikişer yüz, üçer yüz kuruş ufak bir zammiyat yapmaktır. Umumi zam esasen varit değildir. Çünkü bugünkü bütçenin vaziyeti ona mütehammil değildir. Vehbi Beyefendinin korktukları gibi mekteplerden, yollardan ve buna mümasil masarîfden tenzilât yapılmamıştır.

VEHBİ B. (Karesi) — Mazbatanız öyle!

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Arz ettiğim mefruşat gibi ufak şeylerdendir. Nafianın yol tahsisatından, Maarifin mektep tahsisatından zaten kat'etmeye imkân yokur.

Yusuf Akçura Bey masraf gösteriliyor, varida gösterilmiyor buyurdular. Masraf göstermeye mecburiyet vardır. Çünkü Hükümet avans istiyor. Bu avans da her dairenin istediği tahsisatı müfredatı veçhile gösteriyoruz. Varidatı da yekûn itibariyle arz ettik. Çünkü varidatı müfredat itibariyle tetkik etmeye zaman müsait değildi. Eğer Yusuf Akçura Bey arzu buyurlarlarsa geçen sene gayet mufassal olarak bir varidat bütçesi vermiştik - kalemde belki bir nüshasını bulurlar orada âdeta varidatın tarihçesine kadar tafsilât verilmişti, tabii bu sene de imkân bulunmuş olsaydı öyle bir varidat bütçesi Heyeti Celilenize takdim ederdik. Ufak bir zaman içinde böyle bir tetkikatı yapmaya imkân bulamadığımız için yalnız mazbatada altı aylık tahsil ve tahakkuk cetveline nazaran bir yekûn tahakkuk ettirdik, ve gösterdik ki o yekûn 110 milyon liradır.

YUSUF AKÇURA B. (İstanbul) — Muvazenei Maliye Encümeninin o yekûnun tahakkuk edeceğine kanaati var mıdır?

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Arz ettiğim gibi encümende müfredata bakamadık. Yalnız altı aylık tahakkukata bakarak Maliye Vekili Beyefendinin de vermiş olduğu izahata istinadererek bu yekûnun tahakkuk edeceğine ümit varız.

TUNALI MİLMİ B. (Zonguldak) — Lâkin, bu itirafa, hayret..

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Nesine hayret ediyorsun Beyefendi.

TUNALI HİLMİ B. (Zongudak) — Ona şüphe mi var? Hiç olmazsa Muvazenei Maliye Encümeni vazifesini bihakkin ifa etmeli, tâli erkam ile buraya gelmemeliydi.

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Muvazenei Maliye Encümeni vazifesini bihakkin yapmıştır. Öyle kuru lâfla huzurunuzda gelmemiştir.

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — Yaş lâfla gelmiştir.

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Cenani Bey! O, esbabı mucibe mazbatasını okumamış, izahatınıza devam buyurunuz!

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Lâf söylemek kolay, fakat iş görmek pek zordur. Dünyada tenkidden kolay bir şey yoktur.

Yine Yusuf Akçura Beyefendi masarifi iki kısma tefrik ettiler, birisi maziye aidolan masarifi, birisi de istikbale aidolan masarifi...

Maalesef maziye aidolan masarifi hakikaten Yusuf Akçura Beyin buyurdıkları gibi bizim bütçemizde büyük bir yekûn tutuyor. Fakat efendiler! Bu yekûnu huzuru âlinize arz etmek mecburiyeti elîmesinde bulunan encümeniniz şunu arz eder ki, şimdiki mevcudolan Hükümet bu masarifi meydana getirmemiştir. (Malûm sesleri. Bunu meydana getiren, âsırların bize bırakmış olduğu birtakım mirası seyyiattır. İnşallah tedricen mâziye aidolan masraflardan kurtulmak çaresi bulunur ve hem de bulmak elzemdır. Çünkü..

ALİ RIZA (İstanbul) — Çok uzatmamalı; çiftçinin hayvanı yoktur, malûmuâliniz!..

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Çünkü bir Devlet bütçesinin hemen sülüsüne yakın bir kısmı kendisine mâziden intikal eden masarife karşılık gösterilirse o memleketin istikbale ait ümitleri pek kolay tahakkuk edemez. Tabiidir ki Heyeti Celileniz tedricen bunlar için bir çare düşünecektir. Aidolduğu daire de - bu bize mâziden intikal etmiş olan masarifi - tedricen azalması için tedbirler, çareler bulacaktır.

YUSUF AKÇURA B. (İstanbul) — İnşallah...

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Bu meyanda Yusuf Akçura Beyefendi hanedana ve damatlara verilen paradan bahsettiler. Bugün hanedan bütçesinde damatlara maaş tahsis edilmemiştir;

eskiden vardı. Fakat bugün mevcut değildir. Yalnız hakikaten bu bütçenin şayanı nazar olan cihetleri yok diyemem Heyeti Celilenizin bu bütçe ile meşgul olması her halde hayırlı olur. Encümente uzunuzadıya bu meseleyi tetkik ettik ve bunun için bâzı esaslar da düşündük. Fakat böyle alelacele çıkacağını zannettiğimiz bu Avans Kanunu ile bunu huzuru âlinize çıkarmayı muvafık görmedik. 1340 bütçesinde bütçenin bu kısmında mevcudolan masarifi suret ve şekli sarfı hakkında birtakım esasat hazırlanarak Heyeti Celilenize - tabii - arz olunacaktır. O meseleyi orada uzunuzadıya müzaker ederek sâlim bir neticeye rapretmek zaruretindedir. Yine bu meyanda Dünyu Umumiye den bahis buyurdular. Efendiler! Geçen sene Heyeti Celileye takdim etmiş olduğumuz Dünyu Umumiye bütçesinde Dünyu Umumiyenin teşekkülünden bugüne kadar geçirmiş olduğu safahati arz eder bir tarihçeye raprettikten sonra hali hâzır vaziyetini muhakeme etmiştik. Yusuf Akçura Beyin nazarı dikkatine çarptığı gibi, bugün Dünyu Umumiye İdaresinin İstanbul'da bulunan merkez idaresi 1 300 000 lira bir masraf ediyor. Yalnız merkez teşkilâtı ve İstanbul Başmüdüriyeti için. Halbuki bütün memleketteki Dünyu Umumiye teşkilâtının masarifi yekûnu - bunun için de imalât ve saire haric olmak üzere - yalnız idarî masarifi yedi, sekiz yüz bin lira içindedir. Dünyu Umumiyenin merkez teşkilâtında bu kadar büyük bir masraf edilmesi bizim için pek zararlı olduğu gibi, Dünyu Umumiye İdaresinin teşkiline sebebiyet vermiş olan dâyinlerimizin hukuku da arada zail olmuş oluyor. Güya Dünyu Umumiye tahvilleri hamillerinin hukukunu bize karşı muhafaza etmek üzere teşekkül etmiş olan bu idare o hamillere vâkı olacak tediye, kendileri maaş, maraf suretiyle israf ederek hamillerin de paralarını vakit ve zamanıyla almalarına mâni olmaktadır. Yani zarar hem bize, hem de dâyinlerimize teveccüh ediyor.

MAHMUD CELÂL B. (İzmir) — Fakat günah bizim değildir.

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Günah bizim değildir ama hakikatte zarar bizimdir. Dünyu Umumiye İdaresine bir şekli sâlim ve mâkul verilmek her halde lâzımdır ve zannediyorum ki, Hükümet Dünyunun taksimi sırasında

bu meseleyi intacetmeye sarfı gayret edecek-
tir.

YUSUF AKÇURA B. (İstanbul) — Teşek-
kür olunur.

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Çünkü efendiler! Elde mevcudolan Muharrem Kararname-
sinin sekizinci maddesinde Düyunu Umumiye idaresi bütçesi senenin hülulünden iki ay mukaddem Hükümete tevdi olunacağı ve Meclisçe tasdikinden sonra mamulünbîh olacağı sarahaten gösterilmektedir. Düyunu Umumiye İdaresinin idarî masraflarını tâyin ve tesbit etmek bizim hakkımızdır. Tabîi israf vukuuna bundan sonra meydan vermemek için, Hükümet ve Heyeti Celileniz sarfı gayret edecektir.

YUSUF AKÇURA B. (İstanbul) — Çok güzel...

VEHBİ B. (Karesi) — Ne vakit başlayacak?

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Tabîi efendim! Bu taksimi düyun meselesi yapıp ayrıldıktan ve kuponlar meselesi hallolunduktan sonra...

YUSUF AKÇURA B. (İstanbul) — Beyefendi Hazretleri! Bir sual sormaya müsaade buyururlar mu?

REİS — Zatîlilerine cevap verdiği için bir sual sormaya hakkınız vardır. Buyurun efendim!

YUSUF AKÇURA B. (İstanbul) — Teşekkür ederim. Efendim; bendeniz yalnız damatlardan bahsetmemiştim. «Zatî Hazreti Hilâfetpenahi ve Hanedan» tâbirindeki «vav» dan sonra gelen Hanedan kelimesi üzerinde söylemiştim ve zannederim ki, Zatî Hilâfetpenahiye tahsis edilmiş olan miktarın ikiyüz şu kadar bin lirasının, şu kadarı da Hanedana gitmektedir.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Cüz'î bir kısmı..

YUSUF AKÇURA B. (İstanbul) — Halbuki Halk Fırkası Nizamnamesinin ikinci maddesinde «Halkçılar hiçbir ailenin, hiçbir sınıfın, hiçbir cemaatin, hiçbir ferdin imtiyazlarını kabul etmiyen ilâahirihî fertlerdir.» deniliyor. Acaba bu Nizamnameye muhalif olarak bir hizmet mukabilinde olmaksızın bâzı kimselere maaş tahsis etmek muvafık olur mu?

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Efendim! Deminden bu meseleyi arz etmiştim. Bunu 1340 bütçesiyle - yalnız mevzuubahsettiğiniz kısma ait değil - umumi bir tetkikatla Heyeti Celilenize arz etmek istiyoruz. Eğer muvafık görürseniz bunu 1340 bütçesine bırakalım.

Efendim arkadaşlarımızdan Kâzım Bey Ergani Bakır Madeninin işletilmesi için tahsisat var mıdır? Diye bir sual sormuşlardı. Tabîi kendileri de bilirler ki, Ergani bakır madeni Harbi Umuminin bidayetinden beri muattaldır, işletilmiyor. Bütçede o madenin işletilmesi için ayrı bir tahsisat yoktur. Yalnız Ergani bakır madeninde mevcut müessesesinin ve oradaki makina ve sairinin muhafazası için küçük bir teşkilât bırakılmış ve yalnız ona mahsus olarak tahsisat konmuştur. Bu sene de tabîi madenin işletilmesi için bir talep vâkı olmamıştır. Şüphesiz encümen de bütçeye bir tahsisat koymamıştır.

KÂZIM B. (Ergani) — Ergani bakır madenlerinin uzun müddet muattal kalmasından hem Hazine, hem ahali mutazzarır oluyor. Bu yolda İktisat Vekâletinden bir şey sorulmuş mu, sorulmamış mı?

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Öyle bir şey yoktur efendim. Hükümet, onu nazarı dikkate alır.

KÂZIM B. (Devamla) — Madem ki, öyle bir şey konulmamıştır hiç olmazsa 1340 bütçesinde nazarı dikkate alınmasını temenni ediyorum.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Hükümet onu nazarı dikkate alır efendim. Arkadaşlarımızdan birisi masrafın çokluğundan, varidatın azlığından bahsederek ahalinin işini görmek, fakat icabederse varidatlarının yüzde kırkı kadarını ellerinden almanın mümkün olacağını söylediler. Bendenize bu suretle bir varidat tedariki imkânı pek hoş gelmiyor. Bugün en kolay tahsil olunan âşar bile, yüzde oniki buçuk alındığı halde ahalinin çalışamayacak bir derecede zararını mucip oluyor.

Bugün doğrudan doğruya alınan vergilerden sonra yüzde ondan vergi almak mümkün değildir. Bendeniz varidatın tezyidini, vergilerin nisbetlerini artırmak suretiyle değil, ahaliyi çalışıp kazanacak bir hale getirdikten sonra tabîi servetlerimizden istifade etmek üzere artırmak kaabil olur, fikrindeyim. Halkın elinde mevcudolan vesaiti maişetten bir kısmını alarak varidat temin etmek, en fena bir usuldür. Bununla biz memleketin servetini inhitata uğratırız. Devletin bütçesini hiçbir zaman yükseltmeyiz.

Diğer bâzı arkadaşların sözleri vardır. O sualler, doğrudan doğruya Hükümetten sual mahiyetindedir. Bendeniz onları geçiyorum. Bu-

rada en ziyade nazarı dikkate çarpan Kastamonu Mebusu Muhteremi Hasan Fehmi Beyefendinin sözleridir. Hasan Fehmi Beyefendi encümen kırk güne yakın bir zaman içerisinde Avans Kanunu için çalıştığı halde Meclisten bunun dört gün zarfında çıkarılmasını istediğinden bahsettiler. Efendiler! Elde mevcut dosyanın tarihleri ile sabittir; Avans Kanunu Ağustosun yirmisekizinde Heyeti Celilenizden encümenimize havale edilmiştir. Encümene iki gün sonra gelmiştir. Encümenden de Eylülün yirmisinde çıkmıştır. Encümende kaldığı müddet yirmi gün kadar bir müddettir ve bu müddet zarfında encümen Heyeti Vekile âzası arasındaki ihtilâfatı halle uğraşmıştır. Yedi, sekiz gün Müdafaai Milliye Vekili Paşa ile Maliye Vekili Bey arasındaki Müdafaai Milliye, Bahriye, askerî fabrikaları bütçesindeki ihtilâfatı hal ile uğraşmıştır. Diğer zamanını her arkadaş bir vekâlete memur ederek her vekâletin altı aydaki sarf edeceği parayı madde madde fasıl fasıl tetkik ederek miktarı hakikisine kesbi ittıla etmek için uğraşmaya sarf etmiştir.

RÜŞDÜ Pş. (Erzurum) — O arkadaşlar, bize izahat verseler, mesele daha çabuk hallolunur.

ALİ CENANİ B. (Gaziantep) — Bu yirmi günlük müddet içinde, vaktini bu lâyihadaki erkâma lüzum olup olmadığını anlamakla geçirmiştir. Hasan Fehmi Beyefendi yine buyurdular ki, encümen, kendisine salâhiyet istiyor. Bütçeyi füsul ve mevadda tevzi etmek için salâhiyet aldıktan sonra kendisi, bunları tevzi edecek. Yine arz etmiştik ki, encümen, bu salâhiyeti almayı arzu etmedi. Hükümet, göndermiş olduğu lâyihai kanuniyede maaş kadrolarının encümende tetkik edilmesini, masrafın füsul ve mevadda tevziinin de Heyeti Vekilece yapılmasını teklif etmiştir. Bu, encümende arız ve amik görülmüştür. Hattâ arkadaşlardan bir kısmı bu gibi salâhiyetin alınmamasına taraftar idi. Fakat ekseriyet, 1339 senesi bütçesinin son aylarda Meclisten geçirilmesi 1340 bütçesinin hulûlünden evvel çıkarılması fikriyle bu bütçe ile uğraşmaya karar vermiştir. Bu salâhiyet, ancak encümen için bir zaruret haline girdi. Yoksa encümen, katiyen böyle bir salâhiyeti alarak uğraşmaya taraftar değildir. Heyeti Celile 1340 bütçesiyle meşgul olmak isterse karar verir ve bütçeyi yekûn itibariyle

müzakere eder, hattâ kadrolara bakar ve tetkik edersiniz, encümene bu salâhiyeti vermekle vermemek müsavidir, arzu buyurursanız encümene verirsiniz, encümen bakar. Arzu buyurmazsanız kendiniz yaparsınız. Bu, encümence katî bir talep değildir. Yalnız arkadaşlar, böyle bir teklifte bulundular. Kabul edilip edilmemek Heyeti Celilenin arzusunun vâbestedir.

AHMED HİLMİ B. (Kayseri) — Bir sual soracağım.

REİS — Sual, diğer arkadaşların hakkı kelâmını ref'ettiğinden Heyeti Aliye geçen celsede sualleri muvafık görmedi. Söz isterseniz kaydedeyim.

AHMED HİLMİ B. (Kayseri) — Söz isterim.

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Hasan Fehmi Efendi buyurdular ki, bütçenin birkaç aylık miktarını tefrik etsinler, avans olarak onu verelim, bilâhara bütçeyi heyeti umumiyesiyle müzakere edelim. Esasen bunun için bir iki aya hacet yoktur. Çünkü Eylül geçmek üzeredir, Teşrihevvel için de bir iki aylık verirsiniz, bütçeden bilhesap çıkarır ve Heyeti Celilenizin huzuruna ko-ruz. Bunda encümen için hiç müşkülât yoktur. Şunu geçen seneki tecrübeye göre arz ediyorum. Heyeti Aliye 1339 bütçesini Şubat hulûlünden evvel çıkarmak imkânını bulamayacaktır. Bütçe de Şubat içinde çıkarsa o zamana kadar sarf edilmiş bulunur. Bunun hiçbir faidei ameliye ve hiçbir kıymeti olmaz. Fakat vaktinizi bin üç yüz kırk bütçesinin tanzimine hasreder de senenin hulûlünden evvel çıkarır ve Hükümetin eline verirseniz muamelâtı maliyeyi muntazam bir hale koymuş olursunuz. Muamelâtı maliye de artık teşevvüsten kurtulmuş bulunur. Yoksa bin üç yüz kırk bütçesini de senenin son aylarına veya ortasına kadar tetkik ederseniz; bu avans usulü bu sene de, gelecek sene de devam eder gider. Binaenaleyh encümen için müsavidir. Nasıl arzu buyurursanız encümen o suretle hareket eder.

RAGİB B. (Kütahya) — Yalnız üç ay zarfında 1340 bütçesini Heyeti Umumiyyeye vereceğinizi vadedin.

REİS — Efendim, encümen mazbata muharriiri Bey, rüfekayı muhteremenin beyanatına karşı izahatı mufassalada bulundu. Maliye Vekili Beyefendi de söz istedi. Riyaset söz vermeye mecburdur. Vekilin söz sırasına bakmadan hakkı takaddümü vardır. Yalnız Rüşdü Paşa Hazretleri-

nin müzakere hakkında bir teklifleri vardır.

Rüşdü Paşa Hazretleri Muvazenei Maliye Encümeni âzaları tetkik ettikleri bütçeye ait izahatı verseler, vekiller de bu izahatı müdafaa etseler Avans Kanunu müzakeresinin uzamasına ve teahhuruna sebeb olmaz buyuruyorlar. Binaenaleyh onbeş âzanın ismi mukayyettir.

RÜŞDÜ Pş. (Erzurum) — Müsaade ederseniz izahat vereyim.

REİS — Söz alan âzanın ismi mukayyettir. Yalnız teklif vukubulduğu için evvel emirde reyî âlinize arz edeceğim. Paşa Hazretleri! Noktai nazarınızı izah etmek için buyurunuz.

RÜŞDÜ Pş. (Erzurum) — Efendiler, Muvazenei Maliye Encümeninden her bir arkadaşı vekâletlerin bütçelerini ayrı ayrı tetkika memur edilmişlerdir. Müsaade ederseniz Heyeti Celilenizin tenvirini için her bir arkadaşımız tetkik ettiği tahsisatın mahal ve sureti sarfını izah etsin. Meselâ Müdafaa-i Millîye Vekâleti desin ki, bana on üç milyon lira veriniz. Bundan 2 milyonunu maşata, 2 milyonunu da askerinin elbisesine, 2, 3 milyonunu da işe sarf edeceğim diye izah etsin. Zannedirim ki, o zaman Heyeti Celileniz daha ziyade tenevvür etmiş olur. Müsaade buyurursanız encümende bulunan arkadaşlar paranın sureti sarfına dair izahat versinler. Meselâ Müdafaa-i Millîye verilen tahsisat hakkında Receb Bey uzunboylu malûmat almış, tetkik etmiş. Şimdi o, burada cevap verir. Diğerleri Nafia, Maarif Vekâletlerine verilen parayı izah ederler. Meselâ Nafia Vekâleti der ki, sizden on milyon lira aldım. Bunun bir milyonunu maşa verdim. Şu kadar milyonu ile yol yaptıracağım der. O zaman biz de anlarız ve bu yol sene nihayetine kadar yapılmazsa Vekil Bey, biz sana şu kadar para verdik ne oldu? Deriz. Bütçenin fasıl, maddesini uzunboylu anlamak imkânı yoktur.

REİS — Efendim, Paşa Hazretleri usul hakkında noktai nazarlarını izah ettiler. Kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir. Söz Maliye Vekili Beyefendi-nindir.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim, söz söyleyen rüfeykayı muhtermeden Vehbi Beyefendi muhasenzenatı zatiyeye verilen paradan askerî, mülkî eytam ve eramile ait paraların ne miktar ve ne nispette olduğuna dair bir sual iradettiler. Askerî tekâüt, eytam ve aramil maşa

(7 331 352) liradır. Mülkiye teâüdü ise (185 456) liradır. İlmiye tekâüdününün ki, (96 000) liradır. Bu hesap Ağustos on beşindeki hesaptır. Tabii takdir buyurulur ki, bir taraftan zam, bir taraftan tenzil vukubuluyor.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Bunda tahsisi fevkalâde de dâhil midir?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Dâhildir; burada tediye edilen paranın miktarını arz ediyorum. Mazulün bundan hariçtir. Muhassesatı zitiyeden tefrik edilmiş, her vekâletin kendi bütçesinde o vekâlete ait mazulün maaşları bütçede ayrıca gösterilmiştir. Mazulüne verilen tahsisat 700 000 ile 800 000 arasındadır. Malûmuâliniz bu da sabit değildir. Mazuller bâzı zaman memuriyete alınır. Onun için tebeddül eder. Henüz tahsis muamelesi yapılmıyan birçok evrak vardır. Yine her hafta birçok evrakın tahsis muamelesi yapılmaktadır ve günden güne, aydan aya muhassesatı zatiye maşatı tezayütmektedir ve bu tezayüt bir müddet daha devam edecektir. Mütalâatı umumiye arasında mazuliyet maaşlarının kaldırılması acaba mümkün olamaz mı? buyuruldu. Malûmuâliniz bu kanun meselesidir. Belki mümkün olur, belki mümkün olamaz. Mazbut ve muntazam bir memurün nizamnamesi ve hattâ kanunu yapılır. Sureti azil ve tâyin muntazam bir surette tesbit edilir. mazulüne ait ahkâm lâğvedilir. Memurün idarî azillerine nihayet verilir. Cezai aziller vukubulduğu takdirde bunlara da iki aylık, üç aylık bir paranın verilmesi suretiyle bâzı kanunlar, bâzı usuller ikame etmek mümkün olabilir. Fakat elde mevcut bulunan kanun mer'î olduğunca bu maşası tahsis etmek mecburiyetindeyiz. Yeni bir memurün kanunu yapıldığı zaman bu mazuliyet maaşının kaldırılması mı, başka bir şekle ifrağı mı, yoksa Devlet muvazenesinden çıkarılarak bir bankaya verilmesi mi lâzımdır ve daha muvafıktır? Bunu o vakit düşünmek lâzımdır ve o vakit düşünülür. Binaenaleyh bugün bu maaşın kaldırılması mevzuubahsolamaz. Çünkü bir kanuna istinadediyor.

Yusuf Akçura Beyefendi Hazretleri, Maarife, İktisada, Nafiaya az para verildiğinden ve müstehlik olan diğer vekâletlere çok verildiğinden şikâyetinde bulundular.

1339 senesinin ikinci altı aylığı için istenilen tahsisat hakikaten memurın maaşını ve masarifatı ruzumerreyi temin edecek bir tahsisattır, binaenaleyh bu bütçe bir İstihlâk Bütçesidir. 1339 Bütçesi böyledir. Fakat 1340 Bütçesinde hiç de böyle düşünemeyiz. Mahaza şunu da arz edeyim ki, Maarifin, İktisadın, Nafianın tahsisatları bu bütçede ve bu tahsisatta görülen rakamlardan ibaret değildir.

Bir defa memleketin umuru maarife sarf edilen para yalnız Devlet bütçesinden sarf edilen paradan ibaret değildir. Miktarı on beş milyonu tecavüz eden bütçenin iki sülüsü Maarife tahsis olunuyor ve 1339 senesi iptidalarında idarei hususiyelerin varidatı, muhtelif suretlerle takviye edildi. Aşardan tahakkuk eden hisselerini doğrudan doğruya kendilerine devretmek suretiyle, Musakkafat Vergisinin yüzde yirmi beşinin terki suretiyle ve muhtelif vesilelerle bu idareyi hususiyeler varidatı takviye edildi. Bu tahsisat verilmekle beraber, darümuallimîn, darümuallimat ve Devlet bütçesinde yeri bulunmayan liva mekteplerinden biri de Devlet bütçesine alınmakla masarifatı senesivi bir milyon liraya karibolan bir miktar, bu suretle idarei hususiyelerden muvazenei umumiyyeye ithal olundu. Burada olan altı aylık masraftır. Seneliği nazarı dikkate alınırsa - çünkü burada Eylül'den itibaren altı aylık tahsisat konmuştur ve 1340 senesinden itibaren bu mekteplerin idaresi, idarei hususiyelerden Muvazenei Umumiyyeye intikal etmiştir. - Bir milyon lira daha Muvazenei Umumiyyeye nakletmiş olacağız. Onun karşılığı olan varidat, idarei hususiyelerde kalacaktır ve ihtiyacı mahalliyyeye sarf olunacaktır.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Tahsisat aldı. Mektebi kapadı, açmadı ki...

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Yine takdir buyrulur ki, İktisat Vekâletinin buradaki masrafı idare masrafıdır. 1336 da, 1337, 1338 de hattâ 1339 da olduğu gibi her sene yarım milyon, bir milyon bir buçuk milyon lira, muhtacîni zürraa tavizen tohumluk, meccanen tahumluk ve yine muhtacîni zürraa meccanen tevzi edilecek hayvan bedeli diye İktisat Vekâletine birçok tahsisatı munzammalar veriyoruz ve İktisat Vekâleti bütçesine tahsisatı munzamma olarak verildiği için bunlar tahsi-

sat şeklinde ve masarifi daima meyanında görülmüyor. Yoksa memleketin ihtiyacı iktisadiyesi için verilen paralar bundan ibaret değildir. Tahsisatı munzammaların en büyük yekûnunu, İktisat Vekâletine verdiğimiz tahsisatı munzammalar teşkil eder. Nafra için bu sene turku umumiyyeye az para konulmuştur. Çünkü ikinci altı aya giderken kış başladığı için çok paranın sarf edileceğine ihtimal vermedik. Bunu daha ziyade 1340 şenesine bıraktık. Nafianın 1340 senesi bütçesi şimdiden tesbit edilmiştir. Turku umumiyye için tahsis edeceğimiz para üç milyondan aşağı olmayacaktır. Şimdi 1339 senesinde bu husus için verilen para beşyüz bin ile altıyüz bin lira arasındadır. Bu tahsisat çıkar ve ikinci altı aylık sarf edilirse bu rakama baliğ olacaktır. Binaenaleyh fusul ve mevadda münkasem 1340 bütçesini Heyeti Celileniz tetkik ederken her hangi bir masraftan tenzilâtı mümkün görürse müstahsil olan bu vekâletlerin bütçesinden çıkarır. Fakat bugün vekâletlerin teşkilâtı; muamelâtı daimeyi temin ve tedvir edecek derecede en basit bir teşkilâttan ibarettir. Binaenaleyh bunlardan büyük bir tasarruf ve tenzilât yapılacağı kanaati bendenizde yoktur. Çünkü : Zaten vekâletlerin teklifatını Maliye Vekâleti bir defa uzun bir tetkikten geçirdikten sonra lâyiha şeklinde tanzim ve Meclisi Âliye takdim ediyor, ikinci defa da Muvazenei Maliye Encümeninden geçiyor. Arkadaşlar «vekâletlerden tenzilât mümkün müdür» buyurdular. Bütçelerden esaslı bir tenzilât mümkün olmadığı için bunları arz ediyorum. Ergani Mebusu Muhteremî Kâzım Bey umuru sıhhiyyeye ehemmiyet verilmediğinden bahsettiler ve biraz fazla para verilmesi temenniyatında bulundular. Şunu arz edeyim ki, arkadaşlar, altın piyasasına nispet edersek en yüksek tahsisat alan Sıhhiye bütçesidir ve diğer vekâletlerin bütçeleri yüzde iki yüzden başlayarak yüzde üçyüz, dörtüz, beşyüz, altı yüz, yediyüze kadar terakki ettikleri halde Sıhhiye bütçesi yüzde bin sekizyüzdür. Bununla beraber memlekette umuru sıhhiyyeye yetişebilecek bir teşkilât yapmak için kâfi para verdiğimizde de kail değilim. Fakat en çok zam alan, tezayüt gören umuru Sıhhiye bütçesidir.

TALÂT B. (Ardahan) — Muhacirin tahsisatı için verirdiniz.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Hayır efendim. O başkadır. Muave-

neti İctimaiye bütçesi başkadır. Ben Sıhhiye bütçesinden bahsediyorum.

Sonra Ergani madeninin işlettirilmesinden bahsettiler ve âtiyen tahsisat açılması temenniyatında bulundular. Malûmuâîleri Ergani mâdeni bir şimendifer imtiyazı ile alâkadardır. Ümidimiz muamelenin tahakkukundadır. Bittabi maden yine Devlete kaldığı takdirde elbette en zengin madenlerimizden biri olan o madenin metruk kâlmasına Heyeti Vekileden hiçbirisi razı olmadığından tahsisat istiyecek ve işlettirilmesini temin edecektir. Fakat arz ettiğim gibi şimendifer meselesi tahakkuk ederse bittabi teşkilât yapıp para sarf etmeye lüzum yoktur. Şefik Beyefendi, jandarma maaşının azlığından bahsettiler ve diğer söz söyleyen rüfekadan, çokları da aynı noktaya temas ederek jandarma maaşının azlığından bahsettiler. Malûmuâîleri, bugün jandarma hizmeti fiiliyesini ifa ediyor. Orduda hizmeti fiiliyesini ifa edenlere verdiğimiz maaşla, hizmeti fiiliyesini ifa eden jandarmalara verdiğimiz maaş arasında çok büyük bir fark vardır. Bu farkın olması lâzımgelmez mi? Evet gelir. Fakat unutmuyalım ki, jandarma, yalnız memur olarak istihdam edilmiyor. Aynı zamanda vazifei askeriyesini de ifa ediyor. Jandarma mektepleri teksir olunduktan ve mektepte tahsil ve terbiye görek jandarma yetiştirildikten sonra bunların maaşlarının da seneden seneye fark etmesi zaruri ve tabiidir. Fakat 1338 senesi nihayetinde jandarma maaşına mühim miktarda zamaim iera edildi. O kanunun kabulüyle jandarma bütçesine 2,5 milyon bir zam tahmil edildi. Üzerinden daha sene geçmedi. Bugünkü jandarma, vazifei askeriyesini yapmış oluyor. Binaenaleyh, yalnız jandarma maaşına zam meselesi bugün mevzuubahsolamaz. Belki bilûmum memurîn meselesi arasında bu dahi düşünülebilir.

Sivas Mebusu Muhteremî Hâlis Beyefendi, Divanı Muhasebat teşkilâtı dolayısıyla İcra Vekilleri Heyetinin; «ufak bir teşkilât yaptık, kanunsuz da olsa hatamız ufaktır» diye beyanatta bulduklarını ifade buyurdular ve dediler ki; «Maliye Vekili mütalâatı umumiyesi sırasında ifade buyurdular ki, gayet küçük bir teşkilât yaptık. Binaenaleyh, hata da küçüktür, fakat küçük olmakla beraber Meclisin hukukuna tecavüz mahiyetindedir.» arkadaşlar, zannederim ki, bendeniz mâruzatım sırasında;

teşkilât ufaktır, hata küçüktür, yolunda mâruzatta bulunmadım. Bendeniz dedim ki, Divanı Muhasebat kararı mer'îdir; hiçbir kanunla fesih ve iptal edilmemiştir. Tahsisatını Meclisi Âli vermiştir. Bizim yaptığımız teşkilât, mer'î olan kararnamede musarrah olan kadronun dûnundadır. Fevkinde değildir ve bunun noksan olduğunu bildikten ve Meclisi Âli tâyin ettikten sonra reisi evveli teşkilâtı ikmal ve tezyid eder, dedim. Yoksa hatadır ve bu hata ufaktır. gibi bir şey söylemediğim gibi, salâhiyeti teşriîyeye tecavüzdür, bunu da söylemedim. Böyle bir şeyi telâffuz etmediğim gibi fikir ve kanaatim de bu değildir. Ne de hâdisat bunu göstermiştir. «Tahsisat verilmiştir. Kararname mer'îdir. Kararnamede kadro muayyendir. Teşkilât o kararnamenin dûnundadır.» Bunu ifade ettim. Saniyen hudutların muhafazası elzemiyesinden bahis buyurdular. Aynı vaziyetten bendeniz de Heyeti Celilenize şikâyetlendim ve hudutlarda muhafaza teşkilâtı - gerek karada, gerek denizde - yapmak ve muhafaza teşkilâtına ehemmiyet vermek için tahsisat istediğimi ve hudut bölükleri teşkilâtı içinde Heyeti Vekile arasında ne gibi teşkilât yapacağımızı düşünmekte olduğumuzu vâzihan ifade ettim. Bu temennilere Maliye Vekâleti de iştirak ediyor. Binaenaleyh, bu teşkilâtın bir an evvel yapılması lâzımdır. Bundan sonra sigara kâğıdı kaçakçılığından bahis buyuruldu. Aynı şikâyette bendeniz de bulundum ve dedim ki, 1337 senesinde yapılan bir maddei kanuniye ile bandrol ilsakı hakkındaki muamele ahiren kaldırıldı. «Gümrüklerde alınsın» dendi. Halbuki bu suretle kara gümrüklerinde kaçığın men'i mümkün olamıyor. Binaenaleyh, Maliye Vekâleti yine bu Avans Kanununun bir maddesinde sigara kâğıdı ve kibritlerden alınan İstihlâk Resminin eskisi gibi bandrol ilsakı suretiyle temin edilmesi lüzumuna kâildir. Hattâ şunu da ilâveye mecburum ki, bunu Maliye Vekâleti 1338 senesinde dahi teklif ettiği halde «bunu bütçe ile halledelim, bütçe müzakeresinde buna karar verelim», mülâhazasıyla bu teklif tehir edildi. Fakat bütçe müzakeresi ikmal ve itmam edilmediği için Muvazenei Umumiye Kanununda olan o madde de teklif ehalinde kaldı. 1338 ve 1339 seneleri Şubatında bütçeyi Meclisi Âlinize tevdi ve takdim ederken yine bu bandrol meselesini aynı suretle teklif etmişim. Onun dahi

kanun ile olması bugüne kadar müyesser olmadığı için yine bu Avans Kanuniyle tekrar ettim ki, bu üçüncü tekrardır. Diğer bâzı sualler vardır ki, Mazbata Muharriri Ali Cenani Bey cevap verdiklerinden tekrar olmaması için cevap vermiyorum.

Efendim! Eskişehir Mebusu Muhterem Arif Beyefendi; «Maliye Vekili dört sene istikraz yapılmadan memleketi idare ettik, dedi. Halbuki bunu milletin hamiyetinde, memurinin sabır ve metanetinde aramalıyız» buyurdular. Arkadaşlar! Zannediyorum ki, bendeniz Arif Beyefendinin söylediği sözü daha kuvvetli olarak söyledim ve hiçbir vakit demedim ki, dört senedir hiçbir tarafa muhtacolmaksızın, memleketi, orduyu idare ettim. Böyle bir fikir hatırımdan bile geçmemiştir. Tashih olunmak üzere söylüyorum. Bendeniz dedim ki, milletimizin bîpâyan olan hamiyeti, memurininin sabır ve metaneti - yine aynı cümleyi tekrar ediyorum - milletimizin nihayetsiz olan hamiyeti, fedakârlığı, memurininin sabır, sebat ve metaneti sayesinde bütün milletin el birliğiyle sebat ve gayret etmesiyle her ferдин uhdesine düşen vazifeyi gününde, saatinde ifa etmesiyle bu şerefi ihraz ettik diye ifade ettim. (Öyle öyle, sesleri) Yoksa bu şerefi hiçbir vekâlet, hiçbir fert, hiçbir makam kendine tahsis edemez. Bu şeref, bütün millet ve memlekete aittir. (Alkışlar) Sonra Eskişehir'in muzayaka içerisinde bulunduğundan, muavenet edilmediğinden bahsettiler. Müsaadeleriyle arz edeyim ki, bunların halini Eskişehir'in muzayakada olduğunu Maliye Vekili pekâlâ biliyor. Ve Sakarya boyunda yanan köylerin hali elimini o günden bugüne kadar birkaç defa reyyülâyn müşahede etmiştir. Fakat şunu da arz edeyim ki, Sakarya Muharebesinden bugüne kadar Eskişehir livasına hiçbir liva ile nisbet kabul etmiyecek derecede Hükümet aldığı tahsisattan âzamî muavenet yapmıştır ve bu muaveneti havale yapmak suretiyle değil, paraları grup halinde merkezden simendiferle oraya göndermek suretiyle yapmıştır. Bunun bir kısmına Arif Beyefendi de vâkıftırlar. 1337 ve 1338 senelerinde, gönderilen kısımlara vâkıf olmasalar bile Eskişehir'in diğer eski mebusları bilirler ki, Eskişehir hiçbir vakit ihmal edilmemiştir ve bilâkis oraya âzamî muavenet ifa edilmiştir. Çünkü en ziyade harabolan ve felâket gören Eskişehir livasıdır.

Efendim! Açıkta kalan zâbitan maaşatından bahis buyuruldu. Açık zâbitan maaşının şöyle veya böyle verilmesi Maliye Vekâleti meselesi olmaktan ziyade Divanı Muhasebatın vize edip etmemesi meselesidir. Bu mesele bir mesele kanuniyedir. Her hangi bir sebeple olursa olsun, ya cezaen veyahut kadro harici kalmak suretiyle veyahut ordu kadroları istiafetmemiş ve binaenaleyh ordu açığında kalmış bulunsun bu zâbitana tam maaş ve tam tahsisat itasına dair elimizde açık ve sarîh bir kanun yoktur. Halbuki aksine olmak üzere muhtelif kanunlar vardır. Umumî Seferberlikte ordu açığında zâbit kalmadığı için - hattâ mütekaatler bile silâh altına alınmıştı - tam tahsisat ve tam maaş aldılar. Fakat terhisten sonra Divanı Muhasebat buna ilişti ve dedi ki, «Tam maaş ve tam tahsisat vermek için elimizde bir kanun yoktur. Hilâfına vardır, binaenaleyh bunu biz vize edemeyiz.» Müdafaai Milliye bunu bize, Maliyeye yazdı. Malûmuâlileridir ki, Divanın mukareratını tetkik ve tahlil etmek salâhiyeti munhasıran Meclisi Âliye aittir. Eğer mesele fasıl, madde ihtilâfı halinde kalsa idi; falan tahsisatın hangi fasıl, hangi maddesine göre, falan masrafın hangi fasıl, hangi maddeden tediyesi icabeder gibi âmiriita olan vekâletle Divanı Muhasebat arasında bir ihtilâf şeklinde kalsaydı; o zaman Muhasebei Umumiye Kanununun sarahatine istinaden Maliye Vekili, - Âmiri ita olan vekilin kanaatinde bulunursa - Heyeti Vekileye teklif eder, Heyeti Vekile kararıyla aid olduğu fasıl ve madde tâyin edilir, Divan da onu vize eder. Fakat fasıl, madde ihtilâfının gayri bir mesele olduğuna ve bu bapta da sarahati kanuniye olmadıktan başka aksine birçok muamelât bulunduğu göre Divanı Muhasebat, «Ben, bunu tam maaş ve tam tahsisat olarak vize edemem.» deyince yapılacak muamele bendenizce Divanın vize ettiği kısmı yani erkân ve ümera için nısıf maaş, sülûsan tahsisatı fevkalâdei şehriye, zâbitan için tam maaş, sülûsan tahsisatı fevkalâdei şehriye şeklindeki miktarı alıp üst tarafı için Meclisi Âliden çıkacak karar beklemek lâzımdır. Bunun için buna intizar etmek lâzımgelir ve bunun bir maddei kanuniye olarak - vâzihan anlaşılması için - Heyeti Celilenize bir teklifte bulunuruz. Teklif de Heyeti Vekilededir. Açık zâbitana ne maaş verilecektir? Bu ayrı bir meseledir. Tam maaş verilme-

si lâzımsa bunu bir madde kanuniye ile tesbit etmek lâzımdır. Eğer Tensik Kanunundaki fâlan maddeyi, muvazene bütçesindeki ahkâmı tatbik etmek lâzımgelirse o vakit bu kanuna lüzum kalmaz. Bu muameleyi ikmal etmeden bittabi Maliye Vekâleti tediyatta bulunamaz ve Divanın İstanbul'da ve buradaki mahkemeleri aynı içtihadta bulundular ve bir mahkemei hesabıye olan Divanın bu içtihadı, arz ettiğim gibi sarîh bir kanun olmadığı için Maliye Vekâletince mütadır. Maliye Vekâletinin ona ittibaa mecburiyeti vardır. Onu tadil etmek yalnız Meclisi Âlinizin salâhiyeti dâhilindedir. Binaenaleyh bir madde kanuniye ile bu meselenin halini teklif ettik. Binaenaleyh o kanun çıkıncaya kadar, bendenizce Divanı Muhasebatın vizeye tâbi tuttuğu kısmı almak, üst tarafı için Meclisi Âlinin kararına intizar etmek lâzımgelir.

REİS — Arif Beyefendinin izahatına cevap verdiğiniz için bir sual soracaklar.

ARİF B. (Eskişehir) — Üç dört seneden beri tam olarak veriliyordu. Şimdi ise farz edelim ki tam olarak verilmesine muvafakat edilmedi, evvelce verilenleri istirdat mı buyuracaksınız ve sonra bu mesele halledilmez ve uzarsa bu zâbitan parasız mı kalsınlar? Maaş almasınlar mı? Almamışlardır iki aydan beri.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Efendim 1330 da Umumi Seferberlik ilân edildi. Harbi Umumî başladı. Mütekaidîn dahi orduya alındı. Binaenaleyh açık zâbit mevzuubahis değildir. Mütarekeden sonra bu vaziyet tesbit olunmaksızın İstanbul işgal edildi. Ve birtakım vukuat hâdis oldu. Anadolu ise zâbite olan ihtiyacı dolayısıyla açıkta zâbit bırakmadı, İstanbul bu arz ettiğim mesele için bir kanunu muvakkat neşretti. Açık zâbitana ne suretle maaş verilir diye bir kanun neşretti. Fakat 16 Marttan sonra olduğu için bugün mer'i değildir.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Divanı Muhasebat bu kanunu muvakkat ahkâmını kabul etmiştir.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Hayır efendim, bu mer'i değildir, eğer ortada açık, sarîh bir kanun olsaydı kanunu muvakkat neşrine lüzum kalmazdı. İstanbul da bunun için neşretti. Arz ediyorum. Tam maaş,

tam tahsisat verilir diye bir kanun varsa gösteriniz. Fakat tam maaş verilmek lâzımgelir. Gelirse Meclisi Âli bir madde ile bunu kabul eder, tesbit eder. (Teklif edildi sesleri) Şimdiye kadar onu arz ediyorum ki Umumî Seferberlik olduğu için zâbitan açıkta itibar edilmedi. Mütekaidîn tekrar alınca umumiyetle tam maaş, tam tahsisat aldılar. Fakat terhis başladı. Zâbitanı, ihtiyat zâbitanını terhis ettik diye Müdafaai Millîye her gün Maliye Vekâletine malûmat verirken böyle kadroda olmıyan ve fiilen vazifede bulunmıyanlara tam maaş verilemez diye mahkemei hesabıye bir karar verirse ve bu içtihadını sarîh bir kanunla karşılayacak ahkâm bulunmazsa ne yapar Maliye Vekâleti? Elbette «vizesizdir, tediyeye edemem» der. Arz ediyorum ki Meclisten bu kanun çıkıncaya kadar bu zâbitan maaşatını Divanı Muhasebatın içtihadına göre almalıdır. Aradaki ihtilâf fark meselesidir. Meclisi Âli tam verirse farkını alırlar, vermezse mesele yoktur.

Sonra efendim Kastamonu Mebusu Hasan Fehmi Efendi Hazretleri altı ay için bütçe istediler ve «behemehal kadroları merbut ve fusuul ve mevadda münkasem bir bütçe lâzımdır» dediler ve arzu ettikleri izahatı havi bütçe olmazsa vazifesini ifa etmemiş ad ve telâkki edeceğini ifade buyurdular. Efendiler! hiç şüphe yok ki Meclisi Âlinin en mühim vazifelerinden biri bütçe meselesidir ve yine şüphe yok ki millet verdiği paranın santimine kadar nereye sarf olunduğunu yakinen bilmek ve milletvekilleri de öğrenmek ister. Bu hakkı tabiiileridir. Bunda zerre kadar şüphe yoktur. Fakat bendeniz müsaadenizle eski arkadaşım Hasan Fehmi Efendi Hazretlerine sual ediyorum ki İstanbul'da 14 bütçe tasdik ettik; hangisinde kadro ve cetvel vardır?

MUSTAFA B. (Tokad) — O zaman İmparatorluk Meclisi idi şimdi Halk Meclisidir.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Fusuul ve mevadda münkasem, şekle ait...

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Onun ağzı yanmış Hasan Beyefendi. Onun için istiyor!

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Efendiler bendenizin ne ifade edeceğimi lütfen dinleyiniz! Bendeniz demedim ki böyle olmasın! İstanbul'da 1324 senesinden 1334

senesine kadar bütçeler tasdik edildi. Yalnız bir senenin bütçesi tasdiksiz geçti, o da Balkan Harbine ait bütçedir. Bu bütçeler yalnız fasıl ve mevad ifade ediyordu. Hiçbir bütçede ne kadro vardır, ne müfredat vardır. Yalnız bu uzun seneler zarfında Muvazene Encümeni Adliye Nezaretinin merkez kadrosunu, Nafia Nezaretinin merkez kadrosunu kadro halinde bütçeye raptetmiş ve (V), (H) cetvelleri namıyla kanun mahiyetini iktisabettirmiştir. O da yalnız merkezlerin ve merkez memurlarının aded ve miktarına maksurdur. Mülhakat bütçelerinde bu da yoktur. Eski arkadaşlarımız bilirler, her sene bir Nezaretin - o vakit düşünülen, takibedilen şekil - her sene bir Nezaretin kadrosunu Muvazene Kanununa raptetmek ve bunun kanuniyetini temin etmek suretiyle bu kanunun ıslahını temin çareleri düşünülmüştü. Burada 1336 senesi Şubatının yirmisekizinci günü mısfulleyle tasdik edildi. 1337 bütçesinin müzakeresi hiç müyesser olmadı. 1338 in müzakeresine Haziranda başlandı.

Bu vaziyet karşısında Meclisi Âlinin «bütçeler, verilen tahsisat yalnız yuvarlak bir rakam olarak geçsin, Heyeti Vekile ile Muvazenei Maliye Encümeni memurun kadrolarını tayin ve tesbit ederek sabit bir kadro üzerine sarfiyat icra edilsin» diye mütaaddit kararlarla Avans kanunlarının hemen hepsinde tesbit ettiği ahkâm vardır. Arkadaşlar 1338 senesi sarfiyatı o sene Meclisin muvazeneye verdiği salâhiyet itibariyle Muvazene Encümeni nasıl bir kadro tesbit ettiyse bu kadroları tamamen, harfiyyen tatbikten ibarettir. Bu kadrolar aynı zamanda tasdik için Meclise de sevk edildi. Fakat Meclisi Âlinin ruznamei müzakeratı meyanında kaldı ve bakılmadı. Devletin teşkilâtı umumiyesini beş, on, onbeş sene için tadil ve ıslahtan âzade bırakacak bir kadro tesbit etmek ve bu, kanundur, bunun üzerine teşkilât yürüyecektir, Devlet bunun üzerine yürüyecektir demek için daha çok çalışmak lâzımdır. Arkadaşlar eğer her sene kadroyu bozacak işek, rica ederim, ona kanun demiyelim. Bütçeye merbut masraf cetveli diyelim ve bütçelere merbut masraf cetvelleri, bütçelerin hepsinde mevcuttur. 1339 bütçesi Heyeti Aliyenize takdim edilirken kaç mal memuru vardır? Defterdarlar, muhasebeciler kaçtır, sınıfları nedir, maaşları nedir? Baş-

kâtiplerin adedi kaçtır? Sınıfları nedir? Tahsildarların adedi ne kadardır, maaşları nedir? Hattâ odacıların adedine ve maaşlarına varınca ya kadar tesbit edilmiş, tadadedilmiştir. Fakat bütçe halinde müzakeresi şu muhtelif suretlerle kabil olamaz. Bunlar birer birer tetkik edilmezse, tabı edilip tevzi edilemezse bunları Heyeti Vekileye zimmet kaydetmek zannederim, doğru değildir.

Arkadaşlar! biz bu teferruatı Heyeti Celileye takdim ettik. Fakat müzakeresine imkân kalmamıştır. 1338 de aynı müfredatlar mevcuttu. Fakat müzakere ve intacı müyesser olmadı. Sonra buyurdular ki: «Bir aylık tahsisat verelim, beş aylık bütçe yapalım» bir ay bitmiştir. Üç gün sonra maaşı umumiyi tevzi edeceğiz. Çünkü hizmet eden memur istihkakını ister. Bir kaç aylık için avans verelim, mütebaki kalan birkaç ay için bütçe yapalım. Bendeniz arkadaşlar şunu arz edeyim ki; iş yapmak, 1340 bütçesini hakikaten bütçe halinde çıkarmak emelinde iseniz buna azmettik, kasdettik ise -şüphe yok ki azmettik - onu bütçe halinde çıkaracak zaman bırakın bize, Muvazene Encümenine ve Meclisi Âliye. (Doğru sesleri) Kadrolar üzerinde izahat arzu ederseniz bir gün, beş gün buradan yüz kurusluk kitabine kadar arz ederim. Fakat şimdi fusul ve mevadda münkasem kadro halinde gelsin dersiniz bununla kıymettar vaktimizi fevtetmiş olacağız ve aynı zamanda Kânunusani, Şubat gelecek ve sene de bitmiş olacaktır. 1340 için yine mecbur olacağız, avans istemeye... Memleketin menafii itibariyle arz ettiğim gibi, hakkınızdır. Her türlü izahatı isteyin, size kanaatbahş cevaplar vereyim. İstedığınız izahatı vereyim. Kanaat getiriniz. Fakat tahsisat veriniz. 1340 senesi için bize ve Muvazenei Maliye Encümenine muntazam bir bütçe çıkaracak zaman bırakınız! Bunun teferruatına girersek esası kaybederiz diye korkuyorum. Hoş takdir yine Heyeti Celilenizindir. Yok, bütçe şeklinde gelsin buyurursanız bendeniz bunları yirmidört saat zarfında - zaten bizde hazır - verebilirim. Bunların fusul ve mevaddı ve memurların maaşatı tesbit edilmiştir. Bunu Muvazeneye yirmidört saat zarfında verebilirim. Fakat bunu encümen tetkik edecek; Heyeti Celilenize sevk edecek, bu kadar muazzam rakamların ve memurların maaşı çok mu idi, az mı idi? Teş-

kilâtları şöyle idi, böyle idi gibi bunların Muvazene Encümeninde müzakere ve münakaşaları için zannedirim iki ay bir zaman lâzımdır. Sonra Heyeti Celileniz ne zaman müzakere edip ne vakit çıkaracaksınız? Binaenaleyh tahsisatı birkaç aya mahsus olmak üzere hasrederseniz teşevvüş devam eder ve 1340 senesi için arzularınız husul bulmaz, asıl bütçenin müzakeresi tehhür eder. Binaenaleyh arz ettiğim gibi bunu kabul buyurunuz... Ve zaten bu, 1338 kadrolarıyla mukayyettir. Binaenaleyh ya Muvazenei Maliye Encümenine veyahut Heyeti Vekileye müsaade ederseniz veyahut da 1338 esasını tatbik ederseniz. Fakat şunu da arz edeyim ki, bâzı mesailde 1338 esasından çıkmak zarureti katıyesi vardır. Meselâ İstanbul'da ecnebi postaneleri kalkmıştır. Binaenaleyh İstanbul'da postane teşkilâtı yapmak lâzımdır. 1338 kadrosu tatbik edilecektir dersek o vazai kim ifa edecek? Evvelce tahsildarların, askerlikleri müeccel olduğu için askerlikleri dolayısıyla vazifelerini ifa ettiler. Fakat bugün ordu terhis edilince; Adana, Konya ve bilhassa Ankara'da ki merkezdir arz ediyorum - bulunan tahsildarların onda yedisi istifa etmiş ancaak üçü kalmıştır. Bu vazifeler ifa edilecek. Bunlara yapılacak zamaim, adedlerinden tenkis ve maaşlarına zam suretiyle olacaktır ki bundan bütçemizin yekûnu umumisi müteessir değildir. Fakat 1338 bütçesini tatbik edelim derserseniz; o vakit lâzımgelir ki ne adedden tenkis edelim ve ne maaşlara zam yapalım. Rakam vardır; vazife ifa eden yoktur. Çünkü kimse talip değildir. Binaenaleyh tahsisata müsaade için bir zarureti katıye vardır. 1340 senesi için size vazih bütçe verelim ve bunun teferruatı hakkında her ne arzu ederseniz sorunuz. Cevaplarını vereyim, ve lâzımgelen tafsilâtı arz edeyim. Kanaat buyurulduğu takdirde bunu verirsiniz. Biz de, bir an evvel 1340 bütçesini takdim edelim. Muvazenei Maliye Encümeni tetkik etsin ve esas ile meşgul olsun ve bu suretle bütçenin senenin nihayetinde yalnız bir merasimi resmiyesini yapmıyalım ve bu kıymettar vakitlerimizi zayi etmiş olmalıyız.

TALÂT B. (Kângırı) — 1340 bütçesini ne vakit vereceksiniz?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Efendim devairin ekserisinden 1340 masraf cetvelleri henüz gelmiştir. Üç, dört

tanensinden daha gelmedi. Her gün takibediyorum. Bendeniz, masraf cetvellerini aldıktan sonra bir hafta zarfında Muvazene Kanununu tanzim edip Meclisi Âliye takdim edeceğim. Görüyorsunuz ki burada her gün meşgul olmak mecburiyetinde bulunuyorum. Durup da bunun üzerinde uğraşmak lâzımdır. Sabahları encümende, öğleden sonra Meclisi Âlide bulunuyorum, muamelâti ruşmerreyi ne vakit göreyim? Sonra bütçe gibi en mühim, en esaslı bir vazifeyi ne vakit ifa edeyim? Masraf cetvelleri gelmiştir, fakat gün bulamadım ki tetkik edeyim de bütçe haline getireyim. Maahaza pek yakında getireceğim.

TALÂT B. (Kângırı) — Alettahmin gün tâyin ediniz.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Efendim bütün vekâletler masraf cetvellerini bize verdikleri günden itibaren bir hafta zarfında takdim edeceğim. (Hangi vekâletler vermemiştir? sesleri)

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Meselâ Müdafaai Milliye, seferden hazara geçiyor. (Onu bırakın sesleri) Efendim bir tanesinin kalması bütçeyi haleldar eder.

ABDULLAH B. (Trabzon) — Âzami ne vakte kadar verilebilir?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Efendim şunu arz ediyorum ki : Âzami onbeş güne kadar vekâletler bütçe vermezse, 1339 için alınan tahsisatı, tahsisatı sabite ad ve telâkki ederek Muvazene Kanununu tanzim ve Meclisi Âlinize takdim edeceğim.

MUSTAFA B. (Tokad) — Demek onbeş gününde vereceksiniz?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Evet efendim onbeş günde vereceğim.

Efendim arkadaşlar varidat bütçesinin müfredatından haberdar olmadıklarından bahis buyurdular, arzu buyurursanız ve dinliyecek vakitiniz varsa varidatın müfredatını arz edeyim. (Hacet yok sesleri)

RUŞEN EŞREF B. (Karahisarı Sahib) — 1340 bütçesi vaktinden evvel gelsin, kâfidir.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Bâzı arkadaşlar da düyunu umumiyedeki israfattan şikâyet ettiler.

Efendiler düyunu umumiyenin teessüsü gününden bugüne kadar, her Hükümet gibi bu id-

reden biz de, Meclisi Âliniz de müştekiyiz. Fakat inşaallah artık zamanı gelmiştir, bu israfata nihayet vereceğiz. (Âmin sesleri) Cibayet ettiği varidatın yüzde elli birini - maktuan aldığı vergileri varidat addettiğimiz takdirde, yüzde yirmi yedisini - masarif gösteren bir idareye hiçbir memleket tahammül etmediği gibi biz dahi tahammül edemeyiz. Fakat malûmuâliniz bu mesele yalnız arzu meselesi değildir. Bunun artık zamanı gelmiştir, bunu görüşeceğiz ve halledeceğiz. Ve Heyeti Aliyenizi tatmin edecek bir surette muhallem olarak Heyeti Celilenize takdim edeceğiz.

RUŞEN EŞREF B. (Karahisarı Sahib) — Bu mühim şeye inanmak isteriz.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — İnanırsınız, hem bugünden inanın.

REİS — Efendim kifayeti müzakere hakkında bir takrir vardır.

Riyaseti Celileye

Müzakerenin kifayetiyle maddelere geçilmesinin reye konulmasını teklif ederiz.

Ertuğrul

Afyon Karahisar

Dr. Fikret

İzzet Ulvi

Niğde

Hâzım

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — Rica ederim, kifayeti müzakere hakkında söyliyeciğim.

REİS — Rica ederim efendim. Hilmi Beyefendi Meclisin küşadına gelmişler ve fakat müzakereyi takibetmeden dışarı çıkmışlardır ve söz sırası geldiği zaman salonda bulunmamışlardır. Riyaset kendilerine intizar etmişti. Şimdi gelecek kifayet aleyhinde söz isterim diyor, Heyeti Celilenizin takdirine arz ederim. (Handeler)

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — Kifayeti reye koyamazsın, Meclisi Âlinin kararı vardır.

REİS — Söz vermiyorum efendim. Evvel-emirde müzakerenin kifayetini reyi âlinize vaz' ediyorum... Müzakereyi kâfi görenler lütfen el kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür.

Efendim birinci maddenin tadilini teklif eden iki takrir vardır, diğer üç takrir de temenni mahiyetindedir. Binaenaleyh; birinci maddenin tadili hakkındaki takrirleri okuyoruz.

Takrirler

1. — *Niğde Mebusu Atâ, Gazianteb Mebusu Ahmed Remzi ve Sivas Mebusu Rahmi Beylerin,*

idari mekteplerinin idarei hususiyelerden alınarak Maarif Vekâleti bütçesine ithal olunmasına dair takrirleri (4/43 mükerrer)

Riyaseti Celileye

İdarei Vilâyat Kanuniyle Tedrisatı iptidaiye Kararnamesinin tadiline dair 8 Nisan 1339 tarihli Kanunun onuncu maddesinde, bilûmum mekâtibi tâliye maaşat ve masarifinin 1339 senesi Eylülünden itibaren Maarif Vekâleti bütçesinden tesviye olunacağı musarrah iken Maarif Vekâletinin altı aylık Avans Kanuniyle istediği tahsisat yalnız liva merkezlerindeki yirmi sekiz idadi masarifini şâmil olup, bâzı mühim kazalarda vaktiyle tesis ve küşadedilmiş bulunan idadilerin hariç bırakıldığı cereyanı müzakereden ve vâkı olan beyanattan anlaşılmıştır. Bu hal sarahati kanuniye mugayir olmakla beraber kaza merkezi kalmaktan başka bir kusuru olmıyan o mahallerdeki idadilerin seddini mucip ve binnetice o memleketler evlâdının nimeti maariften mahrumiyetlerini müstelzim bulunmuş olduğundan adedi on beş, on altıya baliğ mezkûr idadilerin muvazenei Umumiyyeye ithali için yüz bin liranın Maarif Vekâleti tahsisat sütununa zam ve ilâvesini ve bu suretle ahkâmı kanuniyenin muhafazasını teklif eylerim.

27 Eylül 1339

Niğde Mebusu

Atâ

Riyaseti Celileye

1. — Maarif tahsisatı kifayet etmediğinden mahallî idarelerin elinden alınan kaza idadileri Vekâletçe kapatılmak tehlikesine mâruzdur. Bunlar meyanında talebesi, muallimleri mevcut, tedrisata senelerden beri devam etmişleri de bulunuyor. Maarif Vekâleti, tahsisatına yüz bin lira ilâve edilirse temini idamesi mümkün ve münasibolan kaza idadilerinin ipka edilebileceğini vukubulan müracaat üzerine beyan etmiştir.

2. — Muvazenei Maliye Encümeninden sual buyurularak Maarif tahsisatına yüz bin liranın ilâvesini teklif eylerim.

Gazianteb

Ahmed Remzi

Riyaseti Celileye

Tedrisatı iptidaiye Kararnamesini muaddil 8 Nisan 1339 tarihli Kanunun onuncu maddesi ahkâmına tevfiakan bilûmum mekâtibi tâliye maaşat ve masarifinin 1339 senesi Eylülünden itiba-

ren Maarif Vekâleti bütçesinden tesviyesi zaruri olmasına binaen evvelce Muvazenei Umumiyyeye ithal edilmiş bulunan 28 idadiye ilâveten mühim bâzı kazalarda vaktiyle tesis olunup Muvazenei Umumiyyeye alınmazsa idamesine imkân kalmıyacağı anlaşılan idadilerin dahi Muvazenei Umumiyyeye ithali için muktazi yüz bin liranın tahsisat cetvelinin Maarif sütununa ilâvesini teklif ederiz.

26 Eylül 1339

Sivas Mebusu
Rahmi

Niğde Mebusu
Atâ

REİS — Efendim bu takrirler Maarif Vekâleti tahsisatına yüz bin lira zammını teklif ediyor. (Kabul sesleri)

HASAN FEHMİ Ef. (Kastamonu) — Maarif Vekili Bey izahat versin!

REİS — Efendim! Bütçe mahiyetinde olan Avans kanunlarının, maaşat, masarif, tahsisat kısmının tezyidi hakkındaki tekliflerin Heyeti Celilenizde - Nizamname mucibince - müzakeresi doğru olamaz. Yalnız bir şekil vardır ki, o da bu teklifleri Muvazenei Maliye Encümeni kabul ederse o zaman reyî âlilerine vaz' edilir.

FERİD B. (Kütahya) — Lûtfen Hükümetin fikrini sorunuz!

RUŞEN EŞREF B. (Karahisar) Lûtfen Maarif Vekili izahat versin!

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim! Maarif bütçesine zamm edilmesi teklif olunan yüz bin lira esirgenecek bir şey değildir. Maarif bütçesine yüz bin lira verelim. Fakat biz o darülmualimîn ve darülmualimatları Muvazenei Umumiyyeye alırken ve karşılığını da - varidat olarak - Muvazenei Umumiyyeye terk ederken düşündüğümüz şu idi. İdarei hususiyeler muntazam mektep açamadıkları, darülmualimîn ve darülmualimat bir terbiye meselesi bulunduğu için bunları Muvazenei Umumiyyeye devrettik ve masrafı da Muvazenei Umumiyyeye ithal ettik. Liva idadilerine gelince; birçok livalarda idadi ve sultani mektepleri vardır. Sultani mekteplerinin masarifi Devlet bütçesinden verilir. Bâzı livalardaki mekteplerin isimleri idadi olduğundan dolayı idarei hususiyelere devredilmişti. Bu suretle zaten müsaidolmıyan varidat üzerine ikinci bir ağırlık daha tahmil edilmiştir. Düşündük ki, her livanın bir mektebi Muvazenei Umumiyyede bulunsun. Şimdi kazalardaki idadileri de Mu-

vazenei Umumiyyeye alalım, buyurdular. Bunun sebebi de Tedrisatı İptidaiye Vergisi hakkındaki Kanunda bir madde vardır. O maddede idadi mektepleri Muvazenei Umumiyyeye alınacaktır, diyor. Bunu işiten birçok yerler, kazaların birçokları mekteplerin isimlerine idadidir, dediler. (Gürültüler) Rica ederim, dinleyiniz! Şimdi bir adaletsizliği izale ederken yine bir adaletsizlik ihdas ediyoruz. Memleketimizde 380 kaza var; ya her kazanın mektepleri Muvazenei Umumiyyeye alınır, veyahut hepsi idarei hususiyede kalır. İdarei hususiyede kalması o mekteplerin kapanması demek, değildir. Mafih yüz bin liradan ibarettir. Bendeniz vaziyeti izah ve mevcut adaletsizliği izale için liva idadilerini muvazeneye ithal ettiğimizi ifade ettim. Yüz bin lirayı Maarif bütçesine ilâve ederseniz muvafakat ederim. Fakat şunu arz edeyim ki, bu adaletsizlik temadi ediyor. Evet, on kazanınki alınıyor, 370 kazanınki idadi mektebi olmadığı için idarei hususiyede kalıyor. Binaenaleyh, yüz bin liranın Maarif bütçesine ilâvesine muvafakat ediyorum. Fakat husule gelecek adaletsizliği de söylemeksizin geçmiyorum. Yalnız on kazaya vereceğiz. Üç yüz yetmiş kazada, mektepleri rüşdi olduğu için kalıyor. (Gürültüler)

REİS — Rica ederim, Riyasetin ifayı vazife etmesine müsaade buyurunuz! Vekil Beyefendi! Esas itibariyle yüz bin liranın Maarif Vekâleti tahsisatına ilâvesini kabul buyuruyor musunuz?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Muvafakat ediyorum.

REİS — Encümen de kabul ediyor mu efendim?

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ REİSİ FERİD B. (Kütahya) — Kabul ediyor, efendim.

REİS — Efendim! O halde bu takrirleri nazarı itibara alanlar lûtfen el kaldırsın. Nazarı itibara alınmıştır. Rakamlar tashih edilmek için bunları encümene tevdi ediyoruz. Efendim! Diğer takrirlerin mealini arz edeceğim :

Dersim Mebusu Feridun Fikri, Kayseri Mebusu Naci, Malatya Mebusu Nedim beylerin bir takriri vardır. Ankara'da müstacelen bir şehremaneti vücuda getirilmesini ve tahsisatının Avans Kanununa dâhil edilmesini teklif ediyorlar. Heyeti Vekile Reisi Fethi Beyefendi bu

teklife verdikleri cevapta buna dair olan kanunun Heyeti Vekilede derdesti tanzim olduğunu...

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Sizin tahsisatınız muntazam veriliyor. Millet nerede bulursa bulsun... Milletin üzerine yükleyin!

REİS — Binaenaleyh, teşkilâtın esasına aidolan kanunun müzakeresinden evvel tahsisatının müzakeresi kanuna muvafık olamaz. Tahsisat Kanuniyle beraber varilir. Bunun için bu tavriri reye vaz'etmiyorum. (Pekâlâ, sesleri)

Sivas Mebusu Rahmi Beyefendinin bir teklifleri vardır. Bu, ne bir lâyihai kanuniye şeklindedir ve ne de mevcut lâyihaya bir madde ilâvesi şeklindedir. Yalnız darüleytamların Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Vekâletinden Maarif Vekâletine devrini teklif ediyorlar. Bir meselei müstakile olmak itibariyle alelusul evrakı varideye alarak İera Vekilleri Riyasetine havale edeceğiz. (Doğru, sesleri)

Kütahya Mebusu Mehmed Nuri Beyin de bir tavriri vardır, bu da temenni mahiyetindedir.

1340 senesi Bütçe Kanununun vaktinde Mee-lise getirilmesi için şimdiden ittihazı tedabir ve sarfı mesai olunmasını teklif ediyorlar. Maliye Vekili Bey 1340 senesi bütçesinin vaktiyle getirileceğini vadetmişler ve bu hususta katî beyanatta bulunmuşlardır. Binaenaleyh, bu tavriri de reye vaz'etmiyorum.

Efendim! Kângırı Mebusu Talât Beyefendinin de aynı mealde bir tavriri vardır.

TALÂT B. (Kângırı) — Geri aldım, efendim.

REİS — Maliye Vekili Beyin teminatı buna da şâmil bulunduğundan bunu da reyi âlilerine vaz'etmiyorum. Diğer muhtelif üç tavriri daha var, okunacaktır :

Riyaseti Celileye

Bir kazada mektep yapılıp diğerinde idadi mektebi açılmamak menafii adalettir. Her kazada bir idadi mektebi küşadolunmak üzere bir milyon lira Maarif bütçesine ilâvesini teklif eylerim.

27 Eylül 1339
Eskişehir Mebusu
Mehmed Emin

REİS — Efendim; Demin Riyaset sehvet-miştir. Tezyit teklifleri Hükümet ve encümen tarafından kabul edildikten sonra okunur, reye konur. Bir milyon liranın zammını kabul buyuruyor musunuz? (Hayır, sesleri)

Efendim! Hakkı Tarık Beyin bir tavriri var, okuyacağız :

Riyaseti Celileye

Giresun livasında eytam müdüriyeti teşkilâtı yoktur. Bu sebeple eytamın hukuku ziyaa uğramaktadır. Adliye Vekâletince esas itibariyle kabul edilip müdüriyet ihdasından ibaret olan bu teşkilât için Adliye bütçesine miktarı kâfi tahsisat ilâvesini arz ve teklif ederim.

Giresun Mebusu
Hakkı Tarık

REİS — Efendim! Giresun livasında eytam müdüriyeti teşkili için tahsisat ilâvesini Hükümet ve encümen kabul ediyor mu? (Hayır, hayır, sesleri)

Antalya Mebusu Murad Beyin jandarma tahsisatına ait tavrirleri var, okuyacağız :

Riyaseti Celileye

Jandarma tahsisatı faslının Hükümetin teklifi veçhile 4 902 666 ve Müdafaa-i Milliye tahsisatının 12 587 232 lira olmak üzere ve birinci madde yekûnunun 44 855 109 lira olarak tesbitini teklif eylerim.

Antalya
Murad

REİS — Efendim! Bu Hükümetin teklifine taallük ediyor.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Reis Bey! Müsaade buyurur musunuz? Efendim! Müdafaa-i Milliye için Hükümetin dört yüz bin liralık bir tahsisatı munzamma teklifi vardır ki, bunu Muvazene-i Maliye Encümeni tadil ederek on üç milyon lira şekline koymuştur, onda bir ihtilâfı nazar yoktur, binaenaleyh on üç milyon lira Hükümetin teklifi demektir. Evvelâ 12,5 milyon lira teklif edilmişti. Ahiren 400 bin lira daha tahsisatı munzamma olarak teklif edildi, Heyeti Vekile ve encümen de her iki lâyihayı tevhidten onüç milyon liraya iblâğ etmiştir.

Jandarmaya gelince : Jandarma bütçesi tenzil edilmiş değildir. Mesele Mazbata Muharriri Beyefendinin izah ettikleri veçhile Trakya'da bulunan jandarmanın hazeri kadroya tenzilin-den ibarettir ve bunun esbabı mucibesi de He-

yeti Celilenize malûmdur. Bunun hakkında encümen hiçbir şey yapmamıştır.

REİS — Efendim! Hükümetin teklifini reye vaz'etmezden evvel bittabi encümenin teklifi reye vaz'edilecektir. Binaenaleyh, bu teklifi reye koymaya hacet yoktur.

Efendim! Dört tahrir daha vardır. Bunlardan İstanbul Mebusu Ali Rıza Bey ve rüfekasının tahriri açıkta kalan zâbitan maaşatı hakkında kanuna bir madde kanuniye ilâvesi hakkındadır. Okuyacağız :

Riyaseti Celileye

Damat Ferid'in, kuvayı inzibatiyeye ademi-rağbet gösteren zâbitanı tazyik ederek kuvayı mezkûre kadrolarına velev kerhen olsun ithalini temin maksadiyle 1330 senesi Muvazenei Umumiye Kanunundaki açıklar maaşının ilgası hakkındaki ahkâma ve 1335 senesi neşrolunan Tahsisatı Fevkalâde Kararnamesine muhalif olarak 26 Ağustos 1335 tarihli Tensik Kanunundaki esasat dâhilinde maaş ve bu maaşlar nisbetinde tahsisatı fevkalâde itasına mütedair ittihaz ettirdiği kararın bugünkü Divanı Muhasebatça mer'i ve muteber addiyle açıktaki zâbitana ait bordrolar tasdik edilmiyerek Müdafaai Mîlliye Vekâletiyle Divanı Muhasebat arasında uzun uzadıya muhaberatı mucibolmuş ve birçok zâbitan uzun müddetten beri maaş alamıyarak zîkî maişete mâruz kalmıştır. Büyük Millet Meclisince 7 Haziran 1336 da kabul olunan kanun mucibince 16 Mart 1336 tarihinden sonra İstanbul Hükümetince ittihaz olunan bilûmum mukarrerat ve akdolunacak muahedat ve verilecek imtiyazat kekeleyekün olduğundan sırf siyasi ve hiyanetkâr bir maksatla açıklara karşı ittihaz olunan bu kararın halen mamûlünbîh tutulmak istenilmesi şayanı teessüf bir zihniyetin mahsulü olmaktan başka bir şey değildir. Bunun safahatı şifahen de Meclisi Âliye arz edileceğinden zirdeki madde kanuniyenin, müzakere edilmekte olan Tahsisat Kanununa «dokuzuncu madde» olarak ilâvesini arz ve teklif eyeriz.

MADDE 9. — Lâğiv ve teşkilât dolayısıyla muvakkaten açıkta kalan bilûmum erkân, ümera ve zâbitan ve memurîn ve mensubîni askeriyyeye tam maaş ile Tahsisatı Fevkalâde Kararnamesinin üçüncü maddesine tevfikân sülûsan tahsisatı

fevkalâde ita olunur.

İstanbul	İzmir
Ali Rıza	Necati
Lâzistan	Çorum
Rauf	Ferid
Aksaray	Ordu
Sabit	Recai
İstanbul	Hakkârî
Ahmed Hamdi	Asaf
Dersim	Lâzistan
Feridun Fikri	(Okunamadı)
Erzurum	Lâzistan
Sabit	Ahmed Fuad
Eskişehir	Tokad
Mehmed Arif	Mustafa
Bozok	Dersim
Salih	Ahmed Şükrü
Kütahya	Malatya
Receb	Mahmud Nedim
Kütahya	İzmit
Mehmed Nuri	Saffet
Sivas	Amasya
Rahmi	Ahmed Esad
Kastamonu	Elâziz
Hasan Fehmi	Muhiddin

REİS — Efendim! Bu tahrir mevzuu müzakere olan lâyhaya bir madde ilâvesine daîrdir. Eğer bu maddenin kanuna ilâvesini Heyeti Celile kabul buyurursa o vakit maddenin tâyini için encümene veririz, kabul buyurmazsa encümene havale etmeyiz.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Efendim! Müsade ederseniz izah edeyim. (Anladık efendim, sesleri.)

REİS — Efendim! Bu hususta Divanı Muhasebatın müdahalesinin kanuni olduğunu Vekil Bey ifade ettiler ve bu meselenin bir kanun ile halledilmesi lâzım geldiğini ve bunun derdesti takdim olduğunu beyan ettiler.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüştane) — Kanun Heyeti Vekilededir Reis Bey!

REİS — Lâyihanın Heyeti Vekileden gelmesine intizar etmemeyi Heyeti Celileniz kabul buyurursanız bu tahriri nazarı mütalâaya alırsınız, kabul buyurmazsanız lâyihanın müstacelen Meclisi Âliye gönderilmesini Vekil Beyden rica ederiz.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Efendim! Mesele gayet mühimdir. Bendeniz takririmin münderecatını izah etmek mecburiyetindeyim. Efendiler! Açıkta bulunan zâbitana verilmesi icabeden maaşat meselesi iki aydan beri Müdafaai Milliye Vekâleti ile Divanı Muhasebat arasında mütemadiyen muhabereye zemin olmuş ve katî bir netice verilmeden vakit geçirilmiş ve binnetice bir hayli zâbitanın sefaletine sebebiyet verilmiştir. Efendiler! Kısa bir mukaddeme yapmak mecburiyetindeyim.

Bir zâbit demek şeref ve haysiyetin, izzeti nefsin timsali demektir. Bir zâbiti aç bırakmak demek izzeti nefsinden, haysiyetinden fedakârlık etmesini teklif etmek demektir. İzzeti nefis sahibî olmaz ve refahı lâyikiyle temin edilmezse o zâbitan vatan için müfidolamaz. Bu itibarla açıkta kalan zâbitan hakkında yapılan muameleyi bendeniz fevkalâde şayanı dikkat buluyorum. Efendiler! Bunun yegâne sebebi Divanı Muhasebatın mevcut kavanin ve nizamata muhalif olarak içtihatla bulunmasıdır.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Reis Beyefendi! Yeni bir madde müzakere etmiyoruz.

REİS — Efendim! Nizamnamede sarahat vardır.

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Yeni bir madde kanuniyedir, müzakeresi icabeder.

REİS — Efendim! Nizamnamei Dahilîde sarahat vardır. Teklif sahibî noktai nazarımı pek kısa bir zamanda izah edebilir. Rica ederim telhis etsin.

ALİ RIZA B. (Devamla) — Bu içtihadatın menbaı ilhamı da doğrudan doğruya 16 Mart 1336 tarihinden sonra İstanbul Hükümeti zâilesinin kabul ettiği bir kararnamedir. Şimdi bu meseleyi lâyikiyle izah edebilmek için zâbitana ne gibi esasat dâhilinde şimdye kadar açık maaşı verilmiştir? Bunu izah edeceğim. Efendiler! Meşrutiyete kadar zâbitana verilen açık maaşatı İdarei Askeriye Nizamnamesinin 177 nci maddesine istinaden verilmiştir. Bu madde zâbitanı dört kısma ayırıyor. Birincisi; yirmi sene ve yirmi seneden ziyade hizmet eden zâbitan ki bunlara sülûsan maaş ve tam tayinat veriyor. İkincisi, yirmi seneden dûn hizmet eden zâbitan ki bunlara nısıf maaş ve nısıf tayinat veriyor. Üçüncüsü, Mektebi Harbiyeden

ve Mühendishaneden yeni çıkmış zâbitan ki bunlara da tam maaş ve tam tayinat veriyor. Dördüncüsü, Devletçe görülen lüzum üzerine açığa çıkarılan erkân ve zâbitan ki bunlara Şûrayı Devlet kararıyla tam maaş veriyor, İdarei Askeriye kararnamesi ahkâmı budur. Meşrutiyete kadar zâbitana bu ahkâm dairesinde maaşat veriliyordu. Meşrutiyetten yirmi gün sonra dahi açıkta kalmış olan zâbitana tam maaş verilmek üzere bir karraname tebliğ edildi ve 1325 senesinde orduda yapılan tensik için bir Tensikat Kanunnamesi negrediliyor. Burada zâbitana sülûsan maaş, tam tayın, ümeraya nısıf maaş tam tayın, erkâna da esas maktuat dâhilinde tam maaş veriliyor. Fakat Tensik Kararnamesi bir seneye mahsus olduğu için Meclis Muvazenei Umumiye Kanununun bir maddesinde açıklara aidolan mevaddın mer'i olduğunu teyidediyor ve bu suretle mevkii tatbika vaz'ediyor. 1330 senesinde yine Muvazenei Umumiye Kanununda bir madde kabul ediyor. Bütün açıkları ilga ediyor. Orduda açık kabul etmem, ya hepsi vazifeye sevk edilecektir, yani bunların hepsi birleştirilecek ve yahut tekaüde sevk edilecektir deniliyor. O esnada harb ilân ediliyor ve ortada birçok açık zâbitan olduğu için Heyeti Vükelâ kararıyla Harbiye Nezaretinin bir kararı mevkii tatbika vaz'ediliyor. Ve zâbitana tam maaş veriliyor. O zaman tayinat ilga edildiğinden rütbesi tahsisatı kendisine verilmiştir ve Divanı Muhasebat açıklar hesabatını - ki Harbi Umumide birçok açıklar komisyonu teşkil olunmuştur - açıkta kalan zâbitan mevcudu nisbeti dâhilinde maaş ita ediliyor. 1335 senesi yani mütarekeden sonra Tahsisatı Fevkalâde Kararnamesi mevkii tatbika vaz'ediliyor. Bu kararnamenin üçüncü maddesi mucibince açıktaki zâbitan için muayyen nisbetlerde tahsisatı fevkalâde esası kabul ediliyor ve aynı zamanda bu Tahsisatı Fevkalâde Kanununa ilâveten Maliye Nezaretinin neşrettiği 12 Kânunuevvel 1335 tarihli talimatta zâbitana tam tahsisat verilmesi ve yalnız Tahsisatı Fevkalâde Kanununun üçüncü maddesine tevfikan tahsisatı fevkalâdeden nisbeti muayyene esası dâhilinde verilmesi kabul edilmiştir ve iki sene evveline gelinceye kadar doğrudan doğruya açıkta kalan zâbitan hakkında cari

olan esas, kanun, karar budur efendiler ve hiçbir zaman ordu doğrudan doğruya tam maaş ve tam tahsisat istememiştir. Şimdi bunu kim vermiş ise onlardan tahsilinin kabul edilmesi icabeder ve şimdi halîhazırda ordunun açıklar için istediği Tam Maaş Kararnamesinin üçüncü maddesindeki tahsisatı fevkalâde nisbetleri dâhilindeki paradır. Başka bir şey istenilmiyor.

Gelelim Divanı Muhasebata : Divanı Muhasebat da bunların kâffesini keenlemyekün ad ediyor, kendi kendine tefsir ediyor, yani bizim sıfatımızı, bizim salâhiyetimizi alıyor. Bendeniz kendi içtihadımca söylüyorum. Çünkü 16 Mart 1336 tarihinden sonra sırf Kuva'yı inzibatıye kadrolarını doldurmak kasdiyle Damat Ferid'in yaptığı kararname doğrudan doğruya Tensikat Kanununa göre yapılmış bir kararnamedir. O kararnamede diyor ki zâbite sülûsan maaş ve tam tayın ve ümeraya da nısf maaş verilir ve bu esas dâhilinde de yani sülûsan ve nısf maaşların nispeti dâhilinde de tahsisatı fevkalâde verilir diyor.

AHMED FERİD B. (Kütahya) — Bu, 16 Mart 1336 tarihinden itibaren mülğadır.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Evet, şimdi Divanı Muhasebatın açıktaki zâbitan için vermek istediği para, sülûs ve nısf esasatı ve bunların nisbetleri dâhilindeki tahsisatı fevkalâde üzerinedir. Efendiler! Hangi kanuna istinaden yapıyor. Bunu bendeniz anlamak isterim.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Bendeniz hangi kanuna müstenidolduğunu izah edeceğim.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Katiyen gayrikanunidir ve bunda hiçbir esas yotur ve keyfidir. Keyfi olarak zâbitanın hukukuna tecavüz edilmiştir. Bendenizce bunun Divanı Muhasebat âzalarından sual edilmesi lâzımgelir. Ben böyle söylüyorum, siz de başka türlü izah edin.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Usul hakkında bir şey arz edeyim. Efendim! Birinci madde ile dokuzuncu madde olarak yapılan bu teklifin ne münasebeti var?

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Riyasetçe mültezem olursa, tabî olur.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Biz birinci maddeyi müzakere edi-

yoruz. Bir defa kifayeti müzakere kararı alındı. (Gürültüler)

REİS — Efendim Ali Rıza Bey tavrini izah etmiştir. Müzakereye lüzum yoktur.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamlı) — Efendim bu bir teklifcedittir. Bunun üzerine umumi müzakere açılın, herkes fikrini söylesin.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Efendim! Müzakere açılacak derecede mühimdir. Zâbitan... (Gürültüler)

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamlı) — Efendim, bu dokuzuncu madde olarak teklif ediliyor. Bunun için umumi müzakere açarız. Herkes mütalâatını söyler. Bendeniz de arz ettim ki, bir kanun vaz'edilmedikçe bu mesele halledilemez.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Eski kanun mevcuttur.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamlı) — Kanun yoktur. Şimdi madde hakkında umumi müzakere kâfi görüldü. Bir defa birinci maddenin müzakeresi bitsin; sonra bu teklif dokuzuncu madde olarak geldiği vakitte bunun üzerine umumi müzakere açılır. Meclisi Âli ne şekilde maaş ve tahsisat verilmesini kabul ederse o şekilde verilir.

MAZHAR MUFİD B. (Denizli) — Reis Bey birinci madde kabul olunursa bizim verdiğimiz tahsisatın yekûnu umumîsini kabul etmiş oluruz. Eğer bunu sona bırakacak olursanız ve birinci maddeyi kabulden sonra bunu kabul ederseniz zammı nereye koyacağız.

REİS — Efendiler, müsaade ederseniz Vekil Beyefendinin usulü müzakere hakkındaki izahatına mukabil Riyaset noktai nazarı izah etmek mecburiyetindedir.

FERİDUN FIKRİ B. (Dersim) — Fakat kimseye söz vermemek şartıyla.

REİS — Bu teklifi kanunî ile mevzu müzakere olan bu lâyhaya bir madde ilâvesi teklif ediliyor. Ya esas, itibariyle bu lâyiha müzakere edilecek veyahut müstakil bir teklifi kanuni suretiyle müzakere edilecektir. Eğer ilâve edilecek madde suretinde müzakere edilcekse birinci maddenin rakamlarının tashihi lâzımdır. Onun içindir ki, birinci maddenin müzakeresi esnasında esası Heyeti Aliyenizin nazarı mütalâasına arz etmek isterim. Bu teklifi kanuniyi ya bu lâ-

yiha ile beraber müzakere edeceğiz veyahut müstakillen müzakere edeceğiz diye bir karar vereceğiz. Bu iki şıktan birincisini evvelemerde reyî âlinize vaz'ediyorum.

Bu lâ-yihaya ithalen bu teklifi kanununin müzakeresini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir. Teklifi kanununin usulü daire-sinde müzakeresini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir. Şu halde teklifi Lâ-yiha Encümenine tevdi ediyoruz.

Efendim, birinci maddenin nazarı mütalâaya alınan takrir veçhile rakamlarının tashihati encümenenden gelmiştir. Tashih veçhile okuyoruz. 1339 senesi İkinci altı aylık Tahsisat Kanunu

Madde 1. — Bin üçyüz otuzdokuz senei maliyesi nihayetine kadar hidematı umumiyei Devlete sarf ve senei mezkûre bütçesinden mahsubu icra edilmek üzere 28 Şubat ve 15 Nisan 1339 tarihli Avans kanunlariyle sarfına mezuniyet verilmiş olan altmış yedi milyon altıyüz ondört bin ikiyüz ellibeş liraya zamîmeten merbut cetveldeki tertip veçhile kırkbeş milyon ellidokuz bin üçyüz yirmi dört liranın daha avans olarak sarfına mezuniyet verilmiştir.

Devair	Lira
Zatı Hazreti Hilâfetpenahi ve Hanedan	218 347
Büyük Millet Meclisi	238 328
Düyunu Umumiye	1 522 211
Muhassasatı Zatiye	4 518 835
Maliye	2 026 900
Divanı Muhasebat	79 190

Devair	Lira
Rüsumat	1 396 851
Posta ve Telgraf ve Telefon	1 715 125
İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti	33 741
Dahiliye	1 697 626
Emniyeti Umumiye	1 597 531
Muaveneti İçtimaiye	886 276
Sıhhiye	719 068
Umum Jandarma Kumandanlığı	4 594 113
Hariciye	638 686
Şer'iyeye	590 037
Adliye	2 208 637
Maarif	2 033 566
Nafia	885 782
İktisat	1 279 958
Matbuat ve İstihbarat	51 453
Devairi Mülkiye yekûnu	28 977 256
Bahriye	1 786 558
Müdafaai Milliye	13 000 000
Askerî Fabrikalar	1 295 510
Devairi Askeriye yekûnu	16 082 068
Yekûnu Umumi	45 059 324

REİS — Efendim! Birinci maddeyi encümenin tesbiti veçhüzere kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

On dakika teneffüs etmek üzere celseyi tatil ediyorum.

Hitamı Celse; saat : 4,45

İKİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 4,55

REİS — İkinci Reisvekili İsmet Beyefendi

KÂTIPLER : Vâsıf Bey (Saruhan), Ragıb Bey (Zonguldak)

REİS — Celse açılmıştır efendim, mâzuniyetlere dair Divanı Riyasetin bir tezkeresi vardır, okuyoruz.

ÂZAYI KİRAM MUAMELÂTI

1. — *Âzayı kiramdan bâzi zevata mezuniyet itasına dair Divanı Riyaset kararı.*

Heyeti Umumiyyeye

Âtîde esamisi muharrer âzayı kiramın hizarlarında muharrer müddetlerle mezun adleri Divanı Riyasetin 27 . 9 . 1339 tarihli altıncı içtimamında tensibedilmiş olmakla Heyeti Umumiye'nin nazarı tasvibine arz olunur, efendim.

T. B. M. M.
Reisisânisi
Ali Fuad

Rauf Bey (Lâzistan) bir buçuk ay, tabip raporuna müsteniden,

Bekir Sâmi Bey (Tokad) bir buçuk ay, tabip raporuna müsteniden,

Yakup Kadri Bey (Mardin) birbuçuk ay tabip raporuna müsteniden,

Mustafa Fehmi Efendi (Bursa) bir ay,

Ali Cenani Bey (Gazianteb) bir ay,

Hâcim Muhiddin Bey (Giresun) birbuçuk ay,

Tahsin Bey (Maraş) birbuçuk ay,

Mahmud Esad Bey (İzmir) bir ay,

Zamir Bey (Adana) — birbuçuk ay,

Midhat Bey (Maraş) yirmüç gün,

Reşid Ağa (Malatya) birbuçuk ay 1 . 9 . 1339 tarihinden itibaren,

Mustafa Bey (İzmit) temdiden bir hafta 6 . 9 . 1339 tarihinden itibaren,

Ferid Bey (Gazianteb) birbuçuk ay 1 . 9 . 1339 tarihinden itibaren,

Resul Bey (Bitlis) birbuçuk ay 1 . 9 . 1339 tarihinden itibaren,

Münib Bey (Van) 25 Eylül'e kadar 1 . 9 . 1339 tarihinden itibaren,

Neomeddin Molla Bey (Kastamonu) temdiden dört gün 17 . 9 . 1339 tarihinden itibaren,

Şükrü Kaya Bey (Menteşe) temdiden bir hafta 25 . 9 . 1339 tarihinden itibaren,

Rasim Bey (Ertuğrul) temdiden on beş gün 23 . 9 . 1339 tarihinden itibaren.

27 . 9 . 1339

REİS — Reşid Ağa, Mustafa Bey, Ferid Bey, Resul Bey, Münib Bey, Neomeddin Bey, Şükrü Kaya Bey, Rasim Bey, bunların mezuniyetleri temdiden ve âtî mezuniyetlerine mahsubendir. Muhtelif esbap ve mazeret binaen 30 Ağustos 1339 nihayetine kadar Meclise iltihak etmiyen âzayı kiram mezun addedilmişlerdi. Bunların mezuniyetleri de müddeti kanuniyelerine mahsubendir. Diğerlerinin mezuniyetleri de tabip raporuna müstenittir.

BİR MEBUS BEY — Meclisin küşadından itibaren midir?

REİS — Şimdi isimlerini okuttukça miktar ve tarihlerini zikredeceğim.

Rauf Bey (Lâzistan) tabip raporuna istinaden birbuçuk ay. Kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Bekir Sâmi Bey (Tokad) tabip raporuna müsteniden birbuçuk ay...

BİR MEBUS BEY — Şimdiye kadar kaç âzaya mezuniyet verilmiştir?

REİS — Efendim Divanı Riyaset, daima nisabı ekseriyeti muhafaza ederek mezuniyetlere karar vermektedir. Her halde Ankara'da iki yüz âzanın bulunmasını nazarı dikkate alarak mezuniyet veriyoruz.

Bekir Sâmi Beyin birbuçuk ay mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

RECEB B. (Kütahya) — Efendim yeniden mezuniyet talebelerine her halde falan veya hut filân tarihten itibaren diye kaydedilmelidir. Lütfen reye koyarken işaret buyurun!

REİS — Arz edeceğim efendim; Yakup Kadri Bey bir buçuk ay. Kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Mustafa Fehmi Efendi, bir ay. Kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Ali Cenani Bey, bir ay. Kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Hâcım Muhiddin Bey, bir buçuk ay. Kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Tahsin Bey (Maras) bir buçuk ay. Mezuniyetini kabul buyuranlar lütfen el kaldırsınlar. Kabul edilmiştir.

Mahmud Esad Bey (İzmir) bir ay, mezuniyetini kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Zamir Bey (Adana) bir buçuk ay, mezuniyetini kabul buyuranlar lütfen el kaldırsınlar. Kabul edilmiştir.

Midhat Bey (Maras) yirmi üç gün mezuniyetini kabul buyuranlar lütfen el kaldırsınlar. Kabul edilmiştir.

Reşid Ağa (Malatya) bir buçuk ay. Efendim Reşid Ağa Meclise elyevm iltihak etmemiştir. Mesafenin uzaklığı ve saireden dolayı Ağustos nihayetinde mezun addolunmasını ve Ağustos nihayetinde Mecliste bulunmasını Heyeti Celileniz kabul buyurmuştur. Bu yeni mezuniyeti bâzı mâzeret dermeyaniledir ki, Divanı Riyasetçe kabul edilmiştir. Bir buçuk ay mezuniyet veriliyor. Bu müddeti kanuniyesine mahsubendir. Reşid Ağanın bir buçuk ay mezuniyetini kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Altı Eylülünden itibaren İzmit Mebusu Mustafa Beyin bir hafta mezuniyetini kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Ferid Bey (Gaziantep) bir Eylülünden itibaren bir buçuk ay mezuniyetini tabip raporuna müsteniden kabul buyuranlar lütfen el kaldırsınlar. Kabul edilmiştir.

Resul Bey (Bitlis) bir Eylülünden itibaren bir buçuk ay mezuniyetini kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir. Resul Bey biraderimiz gelmiştir. Fakat mezun addediyoruz.

Münib Bey (Van) yirmibeş Eylül kadar bir buçuk ay mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsınlar. Kabul edilmiştir.

Necmeddin Molla Bey (Kastamonu) On yedi Eylülünden itibaren dört gün mezuniyetini kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Şükrü Kaya Bey (Menteşe) Yirmibeş Eylülünden itibaren bir hafta mezuniyetini kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Ertuğrul Mebusu Rasim Beyin 23 Eylülünden itibaren onbeş gün mezuniyetini kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

3. — *İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyle rüfekasının, teşkilâtı hazariyye dolayısıyla açığa çıkarılacak erkân, ümera, zabitan ve mensubini askeriyyenin 1339 senesi nihayetinde kadar mezun addi ile kendilerine tam tahsisat itası hakkındaki teklifi kanunisi ve Lâyiha Encümeni mazbatasını (2/180)*

REİS — Muvazenei Maliye Encümenine havale ediyoruz. Bu münasebetle Lâzistan Mebusu Fuad Bey ve rüfekasının bir takriri vardır.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Reis Bey! Usulü müzakere vardır. Rica ederim ben deniz de Lâyiha Encümenindeyim. Eski Meclisi İdare kararları gibi elden mazbata imza edilemez. Muayyen saati, zamanı olur; ilân edilir. O zaman toplanılır. Müzakere edilir ve herkesin haberi olur. Kimsenin haberi yokken elden mazbata imza ettiriliyor.

REİS — Mazbatada ekseriyet mevcuttur. Onu arkadaşlarınıza söylemek lâzımdır. Devam etseydiniz siz de müzakerede bulunurdunuz.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Benim kerametim yok Reis Bey!

REİS — Söze hacet yok efendim. Lâzistan Mebusu Fuad Bey ve rüfekasının takririni okuyoruz efendim.

Riyaseti Celileye

Seferî ordunun hazarî kadroya göre teşkili münasebetiyle lâğvedilen bâzı kıtaatin açıkta kalan zâbitanı diğer bir mahalle tâyin edilinceye kadar Divanı Muhasebatla Müdafaai Milliye arasındaki muhabere dolayısıyla maâş alamamak yüzünden aileleriyle beraber sefil bir halde bulunmaktadırlar. İstihlâsı vatan uğrun-

da bugüne kadar fedakârane çalışan ve şüphesiz içlerinde birçoklarının Meclisin takdirnamesini alan bu hamiyetli ve fedakâr zâbitanın hizmetleri mükâfatı olarak bugün aç ve sefil bir halde bulunmalarını Meclisi Âli kabul etmiyeceğinden buna dair lâyihai kanuniyenin Lâyiha Encümenince tasvibedilmesi dolayısıyla müstacelen Muvazenei Maliye Encümenince derhal tetkik edilerek Tahsisat Kanununun hitamını mütaakıp bu kanunun derhal müzakeresini arz ve teklif ederiz.

Canik	Lâzistan
Talât	Rauf
Hakkâri	Lâzistan
Âsaf	Ahmed Fuad
İstanbul	Ertuğrul
Ali Rıza	İbrahim

(Reye konsun, izah edilsin sesleri)

FUAD B. (Lâzistan) — Dört senelik bir Mücadelei Milliyeden sonra birçok müşkilâtlarla çarpışarak sulha nail olduk. Ordumuzu ve ordumuzun kahraman zâbitlerini takdir etmekten geri kalmadık. Bugün sulha nail olmakla takdir ettiğimiz bu ordu halihazır dolayısıyla bâzı teşkilâta geçmektedir. Bundan dolayı da bâzı zâbitan açıktadır. Bunu arz ettim. Bu ana kadar ve daima bunları takdirden geri kalmadık, belki bunlar birkaç para almak suretiyle bu memlekete olan vazife ve borçlarını ifa etmişlerdir. Bunlar açık addedilerek Divanı Muhasebatın bir kararı veyahut da içtihadı neticesi olarak aç ve biilâç aileleri ile beraber sürünüyorlar. Zannetmem ki düne kadar, bugüne kadar ve bugünden sonra daima takdir ve tebcil ettiğimiz bu zâbitanı böyle aç ve sefil bırakmaya Meclisi Âli kail olsun. Bunu düşünen bâzı arkadaşlarımız bundan evvel bir lâyihai kanuniye ihzar etmiş ve Meclise takdim etmiş, Meclisçe de Lâyiha Encümenine havale edilmişti. Bugün Lâyiha Encümeninde bu lâyiha tamamen kabul ve tasvibedilmiştir. Biraz evvel Maliye Vekili Beyefendi Hazretleri de bu meseleyi hal için Heyeti Vekilece bir lâyihai kanuniye ihzar edilmekte olduğunu beyan buyurdular. Bendenizce encümenine evvelce gitmiş ve tasvibedilmiş olan bu teklifi kanununun bir an evvel Muvazenei Maliye Encümenine giderek Tahsisat Kanununun mütaakıp derhal müzakeresini teklif ve rica eylerim. Zira

birçok zâbitan pek sefil bir halde sürünmektedir. Bunların izzetinefsini korumak, zannederim, Meclisi Âlinin en ziyade arzu ettiği bir şeydir.

REİS — Efendim! Bu teklifi kanununun Muvazenei Maliye Encümeninde müstacelen tetkik edilerek müstacel ruznameye alınmasını kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

REİS — Efendim Avans Kanunu lâyihasının ikinci maddesinin müzakeresine başlıyoruz.

MADDE 2. — İşbu tahsisat her daire için merbut cetvelde tefrik edilen miktarı tecavüz etmemek üzere Muvazenei Maliye Encümenince fusul ve mevadda tevzi olunur. Tevziat esnasında, devair kadrolarında lâzımgelen tadilât ve tevsiyatı icra ile kadroların tesbitine Muvazenei Maliye Encümeni mezdur. Bir fasıl dâhilinde maddeden maddeye nakli muhassasat Maliye Vekilinin muvafakatine menuttur.

REİS — Söz istiyen arkadaşlara sırasıyla söz veriyorum.

HAYDAR RÜŞDÜ B. (Denizli) — Efendim, gerek bu ikinci madde, gerekse maddelerin diğer kısımlarına ait bir takrir hazırlamıştık. Bu takriri bendeniz hazırlamıştım ve seksen kadar arkadaşım da imza vaz'etmişti. Fakat Maliye Vekilinin ve diğer Muvazenei Maliye Encümenindeki arkadaşlarımızın vermiş oldukları izahat üzerine bu takriri kendi namına olarak vermektен sarfı nazar ettim. Çünkü bize 1340 bütçesini aynen getireceklerine dair burada gerek Heyeti Vekile Reisi, gerek Maliye Vekili ve gerek Muvazenei Maliye Encümeni Reisi ve Mazbata Muharriri beyler vadetmişlerdi. Bunun için takrimden sarfı nazar ettiğimi arkadaşlarıma söylemek üzere söz istemişim.

HASAN FEHMİ Ef. (Kastamonu) — Bu sizin hakkınız olup olmadığını izah eder misiniz Beyefendi?

HAYDAR RÜŞTÜ B. (Denizli) — Ben kendi hakkımdan vazgeçiyorum. Takrir sahibi benim, siz isterseniz veriniz.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Kendi hesabına vazgeçiyor.

VEHBI B. (Karesi) — Efendim, bu ikinci madde birinci madde ile vermiş olduğumuz yüz yirmi altı milyon liranın nasıl ve nerelere sarf edileceğini kimlerin tâyin edeceğine dairdir. Malûmuâliniz bu paranın nereye ve nasıl sarf edilmesini gösterecek ve tesbit edecek olan, Heyeti Celilenizdir. Bugün bunu tetkika imkân olmadığı için 1340 bütçesinde buna muvaffak olmayı temenni ettik. Tabii Heyeti Celilece tetkikinden sarfı nazar ediyor. Fakat acaba Muvazenei Maliye Encümenine bırakmak doğru mudur? Muvazenei Maliye Encümeni bütün şubaları umuru Devletle o kadar sahibi ihtisas mıdır ki, meselâ Sıhhiyenin teşkilâtını aynı zamanda Maarifin teşkilâtını, Müdafaa-i Milliye teşkilâtını sonra Dahiliyenin teşkilâtını ve ilâh teşkilâtı anlayacaklar? Bu encümen âzasının yekûnu on beş, nihayet yirmi kişidir. Bu yirmi kişi de her şeyin mütehassısı ve her şeyin yerine konmasını bilir kimselerden mürekkep midir? Bu aklın kabul edemeyeceği bir şeydir. Binaenaleyh bunu Muvazenei Maliye Encümenine bırakmaktansa bunu Mecliste kendi aramızda, kendi zümrelerimizin arasında halledelim. Eğer biz kendi hukukumuzun riayet etmeyecek olursak memlekette hakka riayet etmek usulünü kabul ettirmeye imkân yoktur. Şu halde her vekâletin mensubolduğu bir encümen var. Falân vazife ihdas edilmelidir ve o vazifeye şu kadar maaş verilmelidir diyecek olan o encümenidir. Fakat Muvazenei Maliyede Devletin varidatıyla masarifi arasındaki muvazenei temin etmek mecburiyetinde bulunduğu için onun da orada bir eli ve bir gözü vardır. Binaenaleyh, kadrosu tanzim edilecek vekâletin mensubolduğu encümen, bunu tesbit eder ve Muvazenei Maliye Encümeni de bütçenin buna müsait olup olmadığını takdir eder. Bunun her ikisini temin etmek için Muvazenei Maliye Encümeni vekâletlerin bütçesini malûmuâliniz doğrudan doğruya tesbit etmez. Kadrolar, encümende bulunan muhterem arkadaşlarımızdan birer zat tarafından vekâletlerde tetkik edilir. Başka türlü olamaz. O tetkik eden arkadaş mütehassıs olan encümene dâhil olur ve o vasıta ile tesbit eder. Binaenaleyh bendeniz maddenin bu suretle tadilini ve Devlet kadrolarının, vekâlet kadrolarının mâkul bir

surette tanzim edilmesini teminen bir tadil teklifi takdim ediyorum. O da şudur :

İkinci maddenin berveği âti tadilini teklif eylerim :

Kadroların tesbitine her vekâletin mensubolduğu encümenle Muvazenei Maliye Encümeni âzasından o vekâletin bütçesini tetkika memur zavât müştereken mezundur.

REİS — Necati Bey, buyurun.

MUSTAFA NECATİ B. (İzmir) — Vehbi Beyin noktai nazarına iştirak ederim.

Dr. FİKRET B. (Ertuğrul) — Efendim bendeniz de aynı noktai nazarı söyleyeceğim. Muvazenei Maliye Encümenine bu salâhiyeti verirsek diğer encümenlere tagallüp mânası çıkar. Bu encümen, o vakit istediği kadroyu tasdik edecek, yapacak, istediğini yapmayacak. Biz ne için burada bu kadar encümenler teşkil ettik? Eğer bizim encümenlerimiz, ihtisas encümenleri değilse niçin bu kadar encümen teşkil edildi. Bunları yapamıyacak idi ise bunların vücuduna ne lüzum vardı? Muvazenei Maliye Encümeni iyi düşünmüyor, geçen gün bendeniz Muvazenei Maliye Encümeninin bir celsesinde bulundum. Orada bir şeye şahidim. Tıbbiye Mektebine ne lüzum vardır? dediler. Rica ederim (Handeler) Muvazenei Maliye Encümeni bunu nasıl yapar?

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Sözü tağyir etme, hakikati söyle rica ederim. Tıp Fakültesi vardır. Tıbbiye askeriyeye lüzum yoktur dedik. Tıbbiye lüzum yoktur denmemiştir. Sözü tağyir etmeyiniz! Tıp Fakültesi vardır. Tıbbiye askeriyeye lüzum yoktur dedim ve ben söyledim.

Dr. FİKRET B. (Ertuğrul) — Tıbbiye askeriyeyi lâğvedelim dediniz?

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Tıp Fakültesi vardır. Mülkiye ve askeriyeye diye ayırmaya lüzum yoktur. Bunu tevhid edelim dedim sözü mü tağyir etmeyiniz.

Dr. FİKRET B. (Ertuğrul) — Şu halde bunu teyidediyorsunuz. Demek ki, tevhit buyuyorlar. Muvazenei Maliye Encümeninde bir şube tıbbın lâğvına uğraşıyorlar.

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Tıbbiye lâğvedelim başka, benim ifadem başka... İki arasında dağlar kadar fark var beyim.

REİS — Söz istiyorsanız sözünüzü kayd edelim Mazhar Müfid Bey.

Dr. FİKRET B. (Ertuğrul) — Bilmiyorum, Vehbi Beyin tadili nasıldır? Aidolduğu encümen mi mezundur demek lâzımdır? Zaten yukarda Muvazene Encümeni tavzih eder diye kayıt vardır. Her halde aidolduğu encümene gitmesini teklif ediyorum.

HAKKI TARIK B. (Giresun) — Efendim bendeniz de Vehbi Beyefendinin noktai nazarına iştirak ediyorum. Fakat aidolduğu encümenlere inhisar etmesini kabul etmiyorum. Binaenaleyh diyorum ki, Muvazenei Maliye Encümeni her hangi bir vekâletin kadrosunu müzakere edeceği gün bir ruzname halinde müzakere edilecek mevaddı tabettirmeli ve bütün Meclis âzasına tevzi etmelidir. Esasen Nizamnamei Dahilimiz mucibince her mebus orada o müzakere esnasında hazır bulunmalı, beyanı mütalâa etmeli, rey vermelidir. (Rey veremez sesleri) Heyeti Aliyeniz karar verdikten sonra rey de verebilir. Şimdiki halde Nizamnamei Dahilî yalnız mütalâa beyan edeceğini söylüyor. Bendeniz beyanı mütalâa etmekle beraber rey vermesinin de Heyeti Aliyenize tahtı karara alınmasını teklif ediyorum.

FERİDUN FIKRİ B. (Dersim) — Efendim, bendenizden evvel söz söyleyen hatiple Vehbi Beyin fikrine iştirak ediyorum. Yalnız bütçenin encümenlerden geçtikten sonra heyeti umumiyesi itibariyle tasdika iktiran etmesi cihetinin ve nazarı itibara alınmasının doğru olmadığını görüyorum. Her halde müfredat da Heyeti Umumiye-den geçmelidir.

REŞAD B. (Saruhan) — Efendim! 1339 senesi için 28 Şubat 1338 tarihinde üç aylık olarak verdiğiniz Avans Kanununda şöyle bir kayıt vardır. 28 Şubat 1338 tarihli Kanunun ikinci maddesi : «Devairi mülkiye maaşat sarfiyatı Muvazenei Maliye Encümeninin 1338 senesinde tesbit etmiş olduğu fusul ve mevadda göre tatbik olunur.» Kezalik üçüncü maddesi «Devairi askeriye 1338 senesi için tesbit edilen fusul ve mevadda göre tatbik olunur.» 1339 senei maliyesinin yedinci ayı hitam bulmaktadır. Bugüne kadar bu iki madde kanuniye dairesinde muamele cereyan etmektedir. Muvazenei Maliye Encümenine işbu kanun ile verdiğimiz tahsisatın fusul ve mevaddını kendisi tertibedeceğim diye böyle bir hak talebetmeye salâhiyeti yoktur Bu, Meclisi Âli nin salâhiyetine tecavüzdür ve nitekim bâzı devairden, ezcümle Büyük Millet Meclisi, Maliye, Posta ve Telgraf, Rüsumat, Dahiliye,

Emniyeti Umumiye, Muaveneti İçtimaiye, Sıhhiye, Umum Jandarma Kumandanlığı, Şer'iye, Matbuat ve İstihbarat dairelerinin 1338 seneleri bütçe ve kadroları Meclisi Âlice madde bemaadde tesbit ve tâyin edilmiştir. Encümen bu salâhiyeti bana veriniz ki Meclisin tasdik ettiği bu şeyi yeniden altüst edeyim diyor ki doğru değildir efendiler. Senenin yedi ayı geçmiş. Şimdiye kadar demin okuduğum iki madde kanuniye dairesinde muamele cereyan etmiş. Bundan sonraki beş ay zarfında da aynı ahkâm ve muamele cereyan eder ve biran evvel 1340 bütçesinin tanzimîne başlanılır. 1340 bütçesi Muvazenei Maliye Encümeninin fusul ve mevaddı üzerine yine tesbit olunur, Meclisi Âliye arz olunur. Buradan tasdik edildikten sonra bittabi kesbi kanuniyet eder tatbik olunur. Bu maddenin son bir fıkrası vardır efendim. Bir fasıl dâhilinde maddeden maddeye nakli muhassasat Maliye Vekilinin muvafakatine mütevakıftır. 1325 senesinin Muvazene Kanuniyle bu hak burada yazıldığı gibi hakikaten Maliye Vekiline verilmişti. Galiba 1337 senesinde olacak. Meclisi Âlinin hem icrai hem teşriî salâhiyetleri haiz olması mulâhazaıyla bu hakkı bir kararı mahsusla encümene verdi. 1337 senesinden beri bir fasıl dâhilinde maddeden maddeye nakli muhassasat, Muvazenei Maliye Encümeninin muvafakati tahtında yapıyordu. Maahaza bendeniz bunun burada teklif olunduğu gibi ipkasına taraftarım. Yani bu hak Maliye Vekiline verilmelidir. Maliye Vekilinin muvafakati tahtında, vekili mesulü tarafından bu muamele yapılabilir. Ancak bu salâhiyeti vaktiyle nasıl Meclisi Âli bir kararla Muvazenei Maliye Encümenine verdi ise, şimdi yine bir kararla Maliye Vekiline verebilir. Bunun için madde teklifine lüzum yoktur. Şimdi bendeniz - zaidolduğundan dolayı - ikinci maddenin tayyını teklif ediyorum. Teklifim de şudur: Efendiler 1338 bütçe ve kadrolarında mukabilleri bulunmayan hidemat ve teşkilâtı cedideye ait fusul ve mevad Muvazene Encümeninin mazbatası üzerine Meclisce tâyin olunmak ve bir fasıl dâhilinde maddeden maddeye nakli muhassasat Maliye Vekilinin muvafakatiyle yapılmak üzere ikinci maddenin tayyını teklif ederim.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Efendim bendeniz bu maddede iki fıkra görüyorum.

Fıkranın birincisi alelûmum devairi mülkiye ve askeriyenin maaş sarfiyatı, Muvazenei Maliye Encümeninin 1338 senesinde tesbit etmiş olduğu kadronun miktarını tecavüz edemez. İkincisi; şayet devair kadrolarında teşkilât, tadilât iktiza ederse şu kanun mucibince verilen para miktarını tecavüz etmemek üzere bu teşkilâtın icrasına Muvazenei Maliye Encümeni mezundur. Demek oluyor ki Muvazenei Maliye Encümeni, merbut cetvel mucibince verilen para da biraz ihtiyat akçesi bırakmış. Bir defa 1338 senesinde tesbit edilen kadronun karşılığını almış, sonra şayet bir teşkilâta lüzum görülürse onun tahsisatını da şimdiden ihtiyaten koymuş oluyor. Binaenaleyh şu salâhiyetin Muvazenei Maliye Encümenine verilmesine lüzum var mıdır, yok mudur? Varsa bundan ne fayda hâsıl olacaktır? Yoksa ne mahzur vardır. Bunu anlatabilmek için evvelki devrede geçen müzakeratı - âcizane - hatırlatmak istiyorum. Geçen devrede - zannedirim 1338 senesi bidayetinde veyahut 1337 senesi nihayetinde idi - Meclis devairin bütçelerini esaslî bir surette tesbit arzusunu izhar etti. Bunun üzerine her encümeden üçer âza intihabolunarak kırk beş kişilik bir encümen teşkil edildi. Bu kırk beş kişiden mürekkebolan encümen devair kadrolarını tesbit etmeye başladı. Bir veyahut iki dairenin kadrosu tetkik edildi. Diğerleri kaldı. Tabii böyle azim bir adetle teşekkül eden bir encümenin muntazaman devamına imkân olmadığı için bu kadro tesbiti salâhiyetini Muvazenei Maliye Encümenine bıraktı. Muvazenei Maliye Encümeni bütçeyi müzakere ederken her dairenin hem kadrosunu tesbit edecek, hem de bütçesini tanzim edecek idi. O vakit yapılan Avans Kanununda, hattâ şu maddenin son fıkrasındaki şu salâhiyeti aldı. Yedinci Avans Kanunu - ki Kânunuevvel 1338 dedir - «Bütçe-deki devair sarfiyatı 1338 senesi için Muvazenei Maliye Encümenince tesbit ve kabul edilen füsul ve mevadda tatbik olunur.» Bu o vakit de vardı. Sonra bu salâhiyet encümeden alındı. Zannedirim, bu yine bütçenin içerisinde idi. Hükümet, Mülkiye müfettişlerinin ihdasını teklif etti. Meclis buna muvafakat etmedi, reddetti. Muvazenei Maliye Encümeni Meclisten bu salâhiyeti aldıktan sonra, Hükümet Muvazenei Maliye Encümenine dedi ki : «Gerçi Meclis bu teşkilâtı kabul etmedi. Fakat bugün müfettişsiz, murakabesiz idare mümkün olamaz, murakabe edilmeyen bir idare

renin ne gibi bir mahzur tevli dedeceğini takdir buyurursunuz. Şu fıkra mucibince salâhiyetiniz vardır, binaenaleyh, müfettişlerin tahsisatını kabul edin» Bu mesele Meclise geldi. Meclis dedi ki : Biz bu müfettişlik tahsisatını reddettiğimiz halde bu nasıl kabul edildi? O vakit Muvazenei Maliye Encümeni bu fıkrayı gösterdi ve işte şu salâhiyetle kabul edildi dedi. Binaenaleyh şu mâruzattan anlaşıldığı üzere Muvazenei Maliye Encümenine böyle bir salâhiyet verilirse, teşkilât Devlet üzerinde istediği gibi oynar. Bunda mahzur vardır. Şayet şu verilen para dâhilinde kadroda teşkilât ve tadilât yapılması icabederse, behemahal Meclisi Âlinin malûmatı tahtında yapılmasını natik bir teklif veriyorum.

FERİD B. (Kütahya) — Encümen namına söz istiyorum.

İCRA VEKİLLERİ HEYETİ REİSİ VE DAHİLİYE VEKİLİ ALİ FETHİ B. (İstanbul) — Mülkiye müfettişleri hakkındaki tahsisat, Dahiliyenin 1338 senesindeki bütçesinde Meclisi Âli tarafından kabul edilmiştir. Süleyman Sırrı Beyefendinin ifadelerinde bir yanlışlık olsa gerektir.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — İhtimal efendim! Bendenizin hatırımda öyle kalmıştır. Her halde böyle bir muamele cereyan etmiştir.

ALİ FETHİ B. (Devamla) — Müfettişler tahsisatını Meclis kabul etmiştir. Yoksa başka türlü muamele yapılmamıştır. Muvazenei Maliye Encümenince verilmiş bir tahsisat yoktur.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Öyle bir şey yapılmıştır gibi hatırıma geliyor.

ESAD B. (Lâzistan) — Bendeniz de Fethi Beyefendinin mütalâalarına iştirak ediyorum. Geçen sene Dahiliye Encümeni de bu müfettişlerin istihdamını kabul etmiştir. Onun için Süleyman Sırrı Beyin sözlerini kabul etmiyorum. Süleyman Sırrı Bey yanlış beyanatta bulundular.

REİS — Efendim; Süleyman Sırrı Bey «Hatırımda öyle kalmış» demek suretiyle ifadelerini tashih ettiler.

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ REİSİ AHMED FERİD B. (Kütahya) — Efendim; Heyeti Celilenizce derdesti tetkik olan tahsisat lâyihaî kanuniesinin ikinci maddesinde başlıca iki esas vardır. Birisi; 1338 senesine nisbetle 1339 senesinde bâzı tadilât ve teşkilât icra edip etmemek. İkincisi de; bu tadilât ve teşkilâtın

icrasını hangi makam, hangi mevkie terk etmek meselesidir. Bu meselelerden her ikisi, Heyeti Vekile ve Encümen tarafından bâzısı müttetik, bâzısı bir dereceye kadar yekdiğerine muhalif olmak üzere muhtelif şekilde Heyeti Celilenize arz edilmiştir. Heyeti Vekile tarafından tanzim ve takdim edilen lâyhahai kanuniyenin - matbudur, manzuru âliniz olmuştur - ikinci ve dördüncü maddelerinde devairi devletin muhtelif kısımlarında bâzı tadilât zarureti esas olmak üzere kabul edilmiştir. Maliye Vekili Muhteremi biraz evvelki beyanatlarında bu meseleyi tavzih etmişlerdir. Muhtelif vaziyetlerden dolayı 1339 senesinin ikinci altı ayında bütçede bâzı ıslahat ve tadilât lüzumunu Heyeti Celilenize arz etmişlerdir. Bilhassa misal olmak üzere İstanbul postalarından bahis buyurdular. Ecnabiler tarafından terk edilen ve şimdikiye kadar muntazam bir surette yapmadığımız iddia edilen - tabii haksız bir surette iddia edilen - bu posta teşkilâtının bütün Avrupa devletleri postaları derecesinde bir mükemmeliyeti haiz olduğunu göstermek zaruretini şüphesiz Heyeti Celilenizden hiç kimse inkâr edemez. Keza bunun gibi, Lozan Muahedenamesi icabatından olarak Boğazlar Komisyonu diye bir komisyon vardır. Ve İstanbul'un tahliyesiyle beraber Boğaz Komisyonunun ifayı vazife eylemesi lâzimedendir. Binaenaleyh bunların istilzam eylediği masarifat ve maasatı kabul eylemek icabı maslahattır. Kezalik Heyeti Celileniz tarafından bir kanun ile idarei hususiyelerden alınarak idarei umumiyeye verilen mektepler, darülmualiminler, darümuallimatlar ve saire tabiidir ki, yeni yeni birtakım teşkilâtı zaruri kılmıştır. Daha buna birçok kısımlar ilâve buyurabilirsiniz ve Maliye Vekili Beyefendinin izah buyurdıkları tahsildarların vaziyeti, tahsildarlara olan ihtiyaç noktai nazarından bâzı tadilâta lüzum göstermiştir. Encümen Hükümetten vâkı olan işbu teklif üzerine meseleyi uzunca düşünmüştür. Bu teşkilâtı acaba ne zaman yapmalı; nasıl yapmalı?

Malûmuâliniz, bütçe dolayısıyla tanzimat ve tadilât doğru bir şey değildir. Bu, esasatı maliyenin kabul etmediği, fenni malinin kabul etmediği bir nazariyedir. Bunlar, bir kanuna müsteniden, teşkilât kanunlarıyla ihzar ve icra edilerek bütçeye yalnız onların

icabettiği masarifatı vaz'etmek lâzımdır. Fakat maatteessüf teşkilât kanunlarının daima yapılmaması hemen hemen memleketimizde bütün teşkilâtın bütçe vasıtasıyla yapılması neticesi seyyiesi olarak 1339 senesi bütçesinde de bundan içtinap hâsıl olamamıştır yani, bu yalnız bu seneye ait bir kusur değildir. Bu öteden beri, Meşrutiyetten beri devam etmektedir. Fakat inşallah bunlar peyderpey müstakbel faaliyetimizle temin olunarak bir kusurun önü alınacaktır.

Kadrolar tesbit edilince; gerek Heyeti Celilenizin ve gerek Muvazenei Maliye Encümeninin vazifesi o kadrolardaki erkamı yalnız fusul ve mevadda tefrikten, tevzi ve taksimden ibaret olacaktır. Fakat harbten sulha intikal ettiğimiz bir devirde bu gibi birtakım teşkilât ve her dairenin muhtacolduğu bâzı tadilât dolayısıyla lâzımgelen ıslahatı 1339 senesi bütçesinde kısmen yapmak lâzımgelmıştır. Encümen bunun yerine acaba 1338 kadrolariyle iktifa edilse ve 1338 kadroları tatbik edilecektir dense daha muvafık olmaz mı dedi? Eğer böyle demiş olsaydık, o zaman fusul ve mevaddın tetkiki veyahut falan encümenin, yahut Heyeti Umumiyenin bu hususatı tetkik eylemesi lüzumu hâsıl olmazdı. 1338 senesi kadroları tesbit edilmiştir. Ona göre erkam, fusul ve mevadda taksim edilir ve mesele biter.

Muvazene Encümeninde bâzı âza dediler ki; muhtelif devairde ıslahata lüzum vardır. Bu zaruret aşikârdır. Fakat bunu Hükümete 1339 bütçesi ile vermiyelim. 1338 kadrosunu tesbit edelim. Bununla sarfiyat yapacaksınız, aynı bütçenin erkamını geçmemek suretiyle sarfiyat yapacaksınız diyelim ve memleketin muhtelif devairi teşkilâta, tanzimata muhtaçtır. Bunlara aidolan kadroları da derakap yapıp göndermelerini rica ederiz, tarzında Heyeti Vekileye bir teklifte bulunup bunun kabulünü de Heyeti Celilenizden istirham edelim. Fakat encümeninin ekseriyeti düşündü ki bu tarzda yapılacak kadroların neticesi 1339 senesinde olamayacaktır. Belki bu teşkilâtı, tensikatı yapmak imkânı olamayacaktır. Binaenaleyh heyetçe teşkilâta ihtiyaç kabul edildikten sonra bunun heyeti mecmuasından vazgeçmekten ise hiç olmazsa Hükümetin teklifi veçhile bunun kabili icra olan kısmını

kabul etmek her halde memleketin vaziyeti hâzırası için daha nâfi olduğu kanaatinde bulunduğ ve bunun için 1338 senesi kadrosıyla tesbit ederek bırakmayıp bu noktai nazarı dikkate vaz'ı ile Heyeti Celilenize arz eyledik. Encümen 1339 senesinin bu muvazene cetvelinde, daha doğrusu bu tahsisat cetvelinin erkamı arasında elzem olan hususâtın icrasını kabul ederek Heyeti Vekilenin fikrine iştirak etti. Şimdi bunu kim yapsın? Meselesi tahaddüs etti.

Efendiler! Mazbatamız manzuru âliniz olmuştur. Mazbatamızın on yedinci sayfası kiraat buyurulduğunda görülür ki, encümen bu vazifeyi hiç istemiyerek teklif etmiştir. Çünkü encümen bu vazifeyi deruhte ettikten sonra başına gelecekleri pekâlâ bilirdi. Bu pek mühimdir. Bir dairede zarurî olan teşkilâtı kabul edecek olsa bunu niçin kabul etti, niçin yaptı? Denecektir veya hut Vekâleti aidesinin teklifi üzerine bâzı memurin maasatına zammedecek, encümen bunu niçin yaptı diye birtakım takyidata mâruz kalacaktır. Encümen bu yolda tenkidata mâruz kalacağını daha evvelden bildi ve bildiği için Heyeti Celilenize takdim ettiği mazbatasında pek büyük mesuliyeti dâi olan bu mesele hakkında pek çok düşündüğünü arz etti. Fakat şüphesiz ki; bir kere kabul olunduktan ve teşkilât ve tadilât zarurî görüldükten sonra elbette bunu yaptıracak bir makam tâyin etmek icabediyor. Şimdi bu makam kim olsun? Şüphesiz bu makam Heyeti Celileniz olmalıdır. Hattâ encümen her hangi bir zaruretle kabul edilmiş olan bu bid'atı - Efendiler! bu bir bidattır - o zamanki bir zaruret dolayısıyla kabul edilmiş olduğunu badelmüzakere müttefikân tasdik ederek badema o kadrolar için Muvazene Encümenine müracaat edilmemesini daha bidayeti içtimaaında tasvip ve kabul eyledi. Çünkü 1338 kadrolarında 1339 senesine ait sarfiyat için de içtimaa başladığımız zaman bâzı tadilât icrası teklif ediliyordu. Encümen buna cevaben hayır, bu tarzda encümene tevdi edilen salâhiyet bir defaya mahsustur ve bir defada vazifesini ikmal etmiştir. 1338 senesine aidolan bu vazife hitam bulunmuştur. Fakat 1339 da Heyeti Celileniz bu suretle bu vazifeyi encümene verirse yine zaruret dolayısıyla bir defalık olarak kabul edilecektir. Fakat bütün altı ay için lâzım olacak ıslahat teklif edildiği zaman Muvazenei Maliye Encümeni bu teklifatı kabul etmiyecektir. Eğer bu tarzda her hangi bir encümen tarafından bu

husus tesbit ve tasdik edilirse ondan sonra vâkı olacak talepler, tadilât talepleri, tahsisatı münzamma talepleri hakikatte bu kuvvetin membar olan, hakikatte bu kuvvetin hafızı bulunan Meclisi Âliye arz edilmek lâzım gelir. Yine encümenin mazbatasında bu husus kemali sarahatle kayıt ve tesbit edilmiştir. Şimdi bu esasları böyle kabul ettikten sonra, demin arz etmiş olduğum veçhile bu vazifeye kimi tavzif etmek lâzımdır? Heyeti Vekile bu hususu ikiye ayırmış bulunuyordu. Heyeti Vekile tarafından vâkı olan teklifin ikinci maddesinde maasata aidolan hususâtın encümence yapılması ve masraflara ait bulunan fusu'lün tevzi meselesinin de Heyeti Vekile tarafından yapılması teklif olundu. Encümen, 1338 senesinde vâkı olan usulü daha muvafık bularak gerek masraf ve gerek maasat hususâtının bir encümene tevdi edilmesini teklif ediyor. Arkadaşlarımızdan bâzıları da bunun Muvazenei Maliye Encümenince yapılmamasını teklif ediyorlar.

Efendiler! Bunun Muvazene Encümenince olmamasını bâzı noksanları, bâzı kusurları telâfi edilmek suretiyle bu ciheti Muvazenei Maliye Encümeni kemali memnuniyetle ve minnetle kabul eder. Çünkü arz ettiğim veçhile bu fazla külfeti, bu fazla mesuliyeti dâi bir keyfiyettir ki, Muvazene Encümeni bunu kemali suhuletle ve maassükran iade eder. Heyeti Celileniz bu hususu istediği encümene tevdi eder ve Muvazenei Maliye Encümeni demin arz ettiğim veçhile bunu kemali minnetle kabul eder. Yalnız bu hususta bir noktanın arzını vecîbeden addederim. Efendiler! Malûmuâliniz, birtakım levayihî kanuniye, bilhassa emvali Devlete ait bulunan levayihî kanuniye ait bulunduğu encümenden geçtikten sonra telif ve telifik edilmek için mutlaka Muvazenei Maliye Encümenine gitmesi lâzımdır.

Binaenaleyh Vehbi Beyefendinin teklif buyrudukları gibi muhtelif encümenlere tevdi kabil ve mümkündür. Fakat bilmiyoruz ki, bu muhtelif encümenlere tevdi edildiği zaman kadroların tevdi ve tesbiti esnasında acaba muhtelif devair arasında gözetilmesi icabeden muadelet gözetilebilecek midir? Vahdet temin edilebilecek midir? Eğer bu temin edilebilecekse Heyeti Celilenize karşı Muvazene Encümeninin hiçbir itirazı yoktur. Arzunuz veçhile bir encümene tevdi ediniz! Yahut Heyeti Celilenize diğer bir usul teklif edebiliriz. Muhtelif encümenlerden üçer âzanın içti-

ma ile bir encümen teşkil edilebilir. Bu encümen Heyeti Âliyenizin makamına kaim olmak üzere bu vazifeyi ifa eder. Efendiler! Bunu her ne suretle yaparsanız yapınız! Madem ki, bu kudrete Heyeti Celileniz sahiptir ve bu Heyeti Celilenizin salâhiyet ve hukuku esasiyesindedir. Binaenaleyh Muvazenei Maliye Encümeninin bu hususta bir şey söylemeye ve bir itiraz serd etmeye hak ve salâhiyeti yoktur. Binaenaleyh Heyeti Celileniz arzu ettiğiniz vechile, arzu ettiğiniz şekilde bu cihetin tesbitini ve istediğiniz encümene tevdiini kabul edebilirsiniz. Muvazene Encümeninin bu hususta yegâne bir şeyi varsa o da kendisini bu ağır yükten kurtardığımızdan dolayı Heyeti Celilenize bir daha arzı teşekkür etmektedir.

VEHBİ B. (Karesi) — Bu buyurduğunuz muvazeneyi temin etmek için teşkil edilecek encümende her vekâletin bütçesini tetkik eden arkadaşlarımızdan birer zat bulunacaktır. Binaenaleyh Muvazene Encümeninin de vekâletlerin bütçeleri hakkında ve Devletin umum bütçeleri hakkında bir fikri icmalisi mevcuttur. Bu âzalar da Muvazene Encümeninin noktai nazarını dermeyan edeceklerdir.

AHMET FERİD B. (Devamla) — Efendim! Beyefendi buyuruyorlar ki; Muvazenei Maliye Encümeninden bir zat yani o dairenin bütçesini tetkik eden arkadaşlarımızdan biri bulunursa bu maadelet ve muvazenet esasını temin edebilirler, diyor. Bendenizce etmez, niçin etmez? Eğer Muvazenei Maliye Encümeni evvelâ bu müzakere ile bu husustaki mukarreratını tesbit ettikten sonra arkadaşlarını tefrik etse, buyurduğunuz doğrudur. Fakat bu, iki müzakereyi istilzam eder ve teahhüratı müstelzim olur.

VEHBİ B. (Karesi) — Esasen öyle yapmıyor musunuz?

AHMED FERİD B. (Devamla) — Binaenaleyh bendeniz öyle zannediyorum ki, encümenlerinizden tefrik edilecek birkaç âza içtima eder de belki yeni bir encümen vücuda getirirlerse onlar arzu ettiğiniz gibi teşkilât yaparlar.

HAKKI TARIK B. (Giresun) — İki Encümenin birleşmesi esasına dair bir şey söylemediniz.

AHMED FERİD (Devamla) — Efendiler, Hakkı Tarık Beyefendi, Muvazenei Maliye En-

cümeniyle beraber aidolduğu encümenin de içtimasını teklif ediyorlar. Fakat beyefendiler! Bitteerübe Heyeti Celilenize arz ederim ki, bu tarzda vâkı olacak içtimalar neticesinde bu meselenin tesbiti pek uzun zamana tevakkuf eder. Mamafih nasıl arzu buyurulursa öyle olur.

REŞAD B. (Saruhan) — Ferid Beyefendinin beyanatına karşı şunu hatırlatmak isterim ki, kabili icra olduğu Meclisçe tahakkuk etmiştir.

HASAN FEHMİ Ef. (Kastamonu) — Efendim kaç seneden beri devam eden şu halin bid'at ve bid'atı seyyie olduğunu Muvazenei Maliye Encümeni Muhteremi şu kürsüde açık ve belîğ bir lisanla ifade buyurdular ve Meclis de bunu tasvübbetti. Şimdi bendenizin teklifim şu olacaktır. Madem ki, Bütçe Kanununun alelmüfredat tetkik ve tesbiti, birçok esbap, dolayısıyla mümkün olamadığı kanaati hâsıl olmuştur ve Maliye Vekili Beyefendi Hazretleri Hükümetin vazifesi ve borcu olan 1340 senesi bütçesini onbeş gün zarfında encümenimize tevdi edecektir. O halde encümenimiz de böyle bir mânâyı müfidolmayan 1339 bütçesiyle sureti katiyede meşgul olmasın. Bize 1340 senesi bütçesini, bütçenin istilzam ettiği bir şekil ve mahiyette getirsin. Bunu temenni ederiz. Binaenaleyh 1339 senesi bütçesine aidolmak üzere nasıl (45) milyon liranın sarfına mezuniyet veriyorsak o ikinci maddede verdiğimiz hukuku da Hükümete verelim.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — O!... Maşallah nasıl olur?

HASAN FEHMİ Ef. (Devamla) — Muhterem Ali Cenani Beyefendi! İstiğnabımızdaki esbabı öğrenmek isterim, yani bir kelimeyi istigrap kulağıma vurdu.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Arz edeceğim efendim.

HASAN FEHMİ Ef. (Devamla) — Yani bir kelimeyi istigrap kulağıma çarptı da.. Bendeniz diyorum ki 1339 senesi bütçesi üzerinde esaslı bir tetkikat yapmaya vakit müsait değildir. Binaenaleyh biz bununla meşgul olursak 1340 bütçesi de beklediğimiz evsaf ve şerait dâhilinde Meclisimize gelebilecektir. 1340 senesi bütçesi şeraiti mümkünü câmi olmak üzere gelmek şartıyla diyorum, ve şu suretle bir teklif yapıyorum. «Şimdi encümenin Meclisten almak istediği salâhiyeti Hükümete verelim.» Bunun daha

doğru, daha mantikî olduğuna kaanım. Çünkü Hükümetin eğer şu verdiğimiz salâhiyeti lâyıkı vechile istimal etmediğini görürsek her hangi bir vesile ile Hükümeti şu kürsüye getirerek istizah etmek ve mesuliyeti siyasiyesini tâyin etmek elimizdedir. Fakat mesuliyeti bâdi olan bir hal encümenden ve encümen âzasından birinde sâdır olsa bu mesuliyet terettübeder mi? Binaenaleyh bunu Meclise karşı mesul olan Heyeti Vekileye - ve lizaruretin - havale edelim. Bu sene böyle yapalım. (Hayır sesleri) Ben böyle olarak teklif ediyorum. Ve iyi düşünürlerse bu teklifim pek mâkul olduğu ve gelecek 1340 bütçesinin hüsnü suretle tanzimine de hadim bulunduğu anlaşılır. Bunu bu suretle teklif ediyorum. Artık reyî âliniz arzu-nuzu izhar edecektir. (Olamaz sesleri)

MUSTAFA B. (Çorum) — Efendiler! İkinci madde ile biz birkaç şey kastediyoruz. Bunlardan bir tanesi; muayyen bir miktarın, fusuul ve mevaddının kadrolara göre tadil ve tevsi. Bendeniz kadroların tadilî maksadını şimdilik mevzuu bahsetmek istemiyorum. Çünkü tadilden şunu anlıyorum: Bir kısım tevsi edilen memurunin adedini azaltmak veya çoğaltmak. Zaten bu kısmı da mevzuubahs oldu. Zaten önümüzde 1340 senesi bütçesi geleceği için şimdilik tafsilâttan sarfı nazar edelim. Yalnız tevsiat kalsın diyorum. Zaten onun tahsisatını vermişiz. O kalsın. Binaenaleyh tadilâtın tayyî ikinci mesele. Vehbi Beyin fikrine tamamiyle iştirak ediyorum. Fakat ben şunu anlamak istiyorum. Her encümenine bu salâhiyet verildikten sonra o encümenlere Muvazenei Maliyeden birer âza gelsin mi gelmesin mi?, Buna lüzum ve sebep nedir? Zaten ikinci maddede işbu tahsisat, her daire için merbut cetvelde tefrik edilen miktarı tecavüz etmemek üzere.. diyoruz ki orada Muvazene Encümenine ait bir mesele kalmamış. Tevzi meselesi kalmıştır. Acaba her vekâletin aidolduğu encümenler mi - ki onun mütehasısı sayılır - bunlar mevcut ve muayyen olan miktarı tecavüz etmesi ihtimali olmayın bu parayı oranın memurîni veya masarifi hakkında tevzi etmek kudretini haiz olmadığımızdan mı mutlaka Muvazenei Maliye Encümeninden bir zattan istianeve lüzum vardır? Aklım ermiyor.

VÂSİF B. (Saruhan) — Efendim bendeniz Vehbi Beyefendinin mütalâasının çok doğru

olduğunu düşünüyorum. Yalnız Muvazenei Maliye Encümeni Reisi Muhteremi Ferid Beyefendinin verdikleri cevaplarda müsaadeleriyle birkaç noktaya ilişmek istiyorum.

Efendiler şimdiye kadar geçirdiğimiz vakitler, öyle israf edilecek bir devir değildir. İki sene zarfında hüküm süren bir Meclis öyle hakkı murakabesini ve hâkimiyetini beş altı aylık bir müddet üzerinde feda edemez. Ve Devlet öyle kutlâyemut bezirgân ticarethaneleri gibi idare edilemez. Mademki 1340 bütçesini bekliyeceğiz, maalesef mademki Hükümetimiz bu altı ay zarfında yapacağı sarfiyata nazaran yapacağı teşkilâtı, hizmetleri, memlekete yeni ruh, yeni idare noktai nazarından göstereceği fevaidi bize anlatamıyacaktır. Hiç olmazsa arkadaşlar verilen para dâhilinde paranın tevziyatını bu Meclisin içinden doğmuş ihtisas encümenlerine tevdi edelim. Unutmıyalım arkadaşlar! Muvazenei Maliye Encümeninde verilecek olan kararlar doğrudan doğruya Meclisin malıdır ve bu kararlar üzerinde hariçten yapılacak icraatın aksülamelleri vardır, tesirleri vardır. Millet bizi buraya gönderdiği zaman uzun bir harbin neticei seyyiatını temizlemek üzere büyük ümitler besliyerek göndermiştir. Maalesef biz ise altı ay hiçbir şey yapmadan ve hiçbir şey tetkik edemeden ve hiçbir şey üzerinde murakabemizi, Hâkimiyeti Milliyemizi kullanmadan âtil kalacağız. O halde arkadaşlar! Bu yapılacak işleri o kadar istisgar etmiyelim. Bendeniz bu dört senelik hayatımızın safahatını, bu bütçe meselesini biliyorum. Emin olunuz ki arkadaşlar, bunu Muvazenei Maliye Encümenine verdiğimiz takdirde - oradaki arkadaşlarımızın ihtisaslarına, meziyetlerine, ilimlerine mutmainim, fakat unutmıyalım ki - Muvazenei Maliye Encümenine şubelerden âza tevzi edilirken elbette ihtisası nazarı itibara alarak tefrik edilmiştir. Yoksa teşkilâtı Devletin icrasında, teşkilâtı Devletin tabikatında ihtisas nazarı itibara alınmamıştır. Bendeniz öyle zannediyorum ki Muvazenei Maliye Encümeni âzayı muhteremesi, meselâ Maarif Vekâletinin göstereceği lüzum üzerine gerek mekteplerimizin tarzı teşkilinde gerek mektep kadrolarının tarzı tanziminde - sahibi salâhiyet değildir. Dahilî işler için de aynı vâkıldır.

AHMED FERİD B. (Kütahya) — Vâsıf Beyefendi! Açık kapıyı zorluyorsunuz!.. Encümen mutlaka bize verin demiyor ki!..

VÂSİF B. (Devamla) — Müsaade buyurunuz, ona da geliyorum.

Muvazenei Maliye Encümeni, mazbatasında - Reisi Muhteremin burada şifahen izah ettiği veçhile - bunu külfet olarak kabul ettiğini söylüyor. Meclis veyahut bendeniz kendi şahısınca bunu külfet olarak kabul eden muhterem arkadaşlarımı bu külfetten, bu zahmetten kurtarmak istiyorum. Çünkü Muvazenei Maliye Encümeni külfettir, diyor. Fakat kendilerini bu fikrin karşısında bu teklifi reddetmiş mevkide görmek isterdik. Yani Hükümetin teklifini reddetsin ve kabul etmesin. Fakat mazbatasında külfettir diyor. Reisi Muhterem de burada lütfen kabul ettik diyor. Halbuki orada vâkı olan şudur.

Muvazenei Maliye Encümeni, Meclisin karşısında - Devlet teşkilâtının tarzı icrasında istediği gibi salâhiyet istemiştir. Sözü böyledir. (Doğru sesleri) Kavliyatı filiyatına tetabuk etmiyor arkadaşlar! Binaenaleyh kendilerini bu külfetten kurtaralım. Bu Meclisin ihtisas encümenleri vardır. Teşkilât hususunu mütehasıslarına bırakalım. Çünkü onlar bir fikre, ilme müstenit ihtisasa malikdirler. Bunu onlara havale edelim, hiç olmazsa bu şekilde olsun Meclis Hâkimiyeti Milliyesini ve murakabesini kullanabilsin. (Bravo sesleri)

AHMED FERİD B. (Kütahya) — Efendim Heyeti Celilenizi tekrar tasdi ediyorum. Affınızı istirham ederim. Fakat mesele Muvazenei Maliye Encümeninde müzakere neticesinde takarrür eden şeklin Heyeti Celileye arzı suretindedir. Bendenizin burada vâkı olan izahatım, Muvazenei Maliye Encümeninde cereyan eden müzakeratı telhisten ibarettir. Müzakeratın cereyanı esnasında bu tarzda, esas surette tadilat kabul etmiyerek Hükümetten islahatın âm ve şâmil bir surette yapılması teklifinde bulunanlar meyamında bulunuyordum. Fakat bendenizin bu şahsî mütalâam şüphesiz ki; encümenin mütalâai umumiyesi olamazdı. Encümen kendi ekseriyetiyle bu tarzda mütedil ve fakat elzem olan islahatı zaruri buldu. Ve bunu 1338 senesinde kabul edilen bir şekle tebean ve Hükümet tarafından vâkı olan teklife itibaren

Muvazenei Maliye Encümeni tarafından yapılmasını kabul etti. Fakat Heyeti Celileniz arz ettiğim gibi bu o kadar müşkül ve mesuliyeti dâi bir vazifedir ve müşkülâtından dolayıdır ki : Encümen buna kemali memnuniyetle ve minnetle tahammül etmek istememiştir. Mesuliyeti dâi olmakla beraber ifa edilecek bir hizmet vardır. Fakat encümenin ekseriyeti ifa edilecek bu hizmetin zaruretine kail olmuştur. Bunu deruhde etmek vazifesini ihtiyar etmiştir. Fakat Heyeti Celilenize arz ettim, eğer Heyeti Celileniz bununla bizzat iştigal etmek isterse kendi hakkını istemiş ve vazifesini ifa etmiş olur. Veyahut bunu encümenlerden birine havale etmek şıkkını ihtiyar ederse kendi arzusu, kendi istiklâli ve salâhiyeti dâhilinde bir karar ittihaz etmiş olur.

Yani Muvazenei Maliye Encümeninin bunu kabul etmesi evvelce vâkı olan teamüle ve Heyeti Vekile tarafından vâkı olan teklife itibaan vâkı olmuştur. Binaenaleyh encümenin mutlaka kendisi yapmak üzere bir teklifi yoktur. Ve böyle vazifenin mesuliyeti azimesini müdriktir. Tekrar Heyeti Celilenize bu mesuliyetin azametini arz ederim. (Müzakere kâfi sesleri)

REİS — Efendim kifayeti müzakere takriri vardır. Okunacaktır.

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir. Tadil takrirleriyle madenin reye vaz'ını teklif eylerim

Kayseri Mebusu
Dr. Halid Mazhar

REİS — Efendim müzakerenin kifayetini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın! Müzakere kâfi görülmüştür efendim. Takrirler okunacak.

Riyaseti Celileye

1338 bütçe ve kadrolarında mukabilleri bulunmayan hidemat ve teşkilâtı cedideye ait fusuul ve mevad ve Muvazene Encümeninin mazbatasını üzerine Meclisçe tâyin olunmak ve bir fasıl dâhilinde maddeden maddeye nakli muhassasat Maliye Vekilinin muvafakatiyle yapılmak üzere ikinci maddenin tayyını teklif ederim.

Saruhan
Reşad

Riyaseti Celileye

İkinci maddenin birinci fıkrası sonunun şu suretle tadilini teklif ederim :

«Kadroların tesbitine Muvazenei Maliye Encümeni ile vekâletlere tekabül eden encümen müştereken mezundur.»

Denizli Mebusu
Haydar Rüşdü

Riyaseti Celileye

İkinci maddenin «Muvazenei Maliye Encümenince» fıkrasının yerine «aid oldukları encümenlerce» ve altıncı satırındaki «Muvazenei Maliye Encümeni mezundur» fıkrası yerine kezâ «aid olduğu encümenler mezundur» şeklinde tadilini teklif ederiz.

Kayseri Çorum
Ahmed Hilmi Mustafa

Riyaseti Celileye

Kanunun ikinci maddesi iki fıkradan mürekkeptir. Birincisinde; alelûmum devair maâşatının 1338 senesinde Muvazenei Maliye Encümeninde tesbit edilmiş olan kadroyu tecavüz edemeyeceğinden bahsedildiği halde ikinci fıkrasında da devairde yeniden teşkilât ve tadilât icrası salâhiyetini encümen kendi üzerine alıyor ve bu arzuyu istikbalini icra için de emirlerine, merbut cetveldeki tahsisatı hazır ve âmade bulundurmış oluyor, Meclis geçen devrede Muvazenei Maliyeye bu kabil salâhiyet vermenin neticesini gördü. Meclis heran mevcut ve münakit iken encümenin bu hususta Meclisi istihlâfa kalkışması muvafık değildir. Binaenaleyh maddenin şekli hazırı katiyen muvafık değildir. Berveçhi âti tadili muktazidir.

27 Eylül 1339

Yozgad Bayezid Mebusu
Süleyman Sırrı Şefik

MADDE 2. — Alelûmum devairi mülkiye ve askeriyenin maâş sarfiyatı, Muvazenei Maliye Encümeninin 1338 senesinde tesbit etmiş olduğu kadro miktarını tecavüz edemez. Şu kadar ki: Her daire için merbut cetvelle sarfına mezuniyet verilen mekadiri tecavüz etmemek üzere lüzum görülecek tadilât ve teşkilât Meclisin kararına mütevakıftır.

Riyaseti Celileye

İkinci maddenin ikinci cümlesindeki (kadroların tesbitine) tâbirinden sonra (mevcut

vekâletlere tekabül eden her encümenenden muntahap birer âzanın huzuriyle) fıkrasının ilâvesini teklif eylerim.

27 Eylül 1339
Eskişehir Mebusu
Mehmed Arif

Riyaseti Celileye

İkinci maddede (tevziat esnasında devair kadrolarında lâzımgelen tadilât ve tevziatı icra ile kadroların tesbitine Muvazenei Maliye Encümeni mezundur) deniliyor. Bu ibareye bir kaydın ilâvesi elzemdir. Meclisi Âlinin kanun yapmak hakkını terk ve ferağ etmesi gayrikabil olduğu noktastan denilmelidir ki:

(Bu kadrolara ait müzakerat ruznameleri Muvazenei Maliye Encümenince tabı ile bütün Meclis âzasına tevzi olunur, ve müzakerelerde kadronun taallük ettiği encümen âzasıyla birlikte Meclis âzasından her arzu eden zat hazır bulunarak mütalâa beyan ve rey ita eder.)

Giresun
Hakkı Tarık

Riyaseti Celileye

İkinci maddenin berveçhi âti tadilini teklif ederiz: Kadroların tesbitine her vekâletin mensub olduğu encümenle Muvazenei Maliye Encümeni âzasından o vekâletin bütçesini tetkika memur zevat müştereken mezundur.

Karesi İstanbul
Mehmed Vehbi Ahmed Hamdi

Riyaseti Celileye

İkinci maddenin altıncı satırındaki (Muvazenei Maliye Encümeni) cümlesinin (aid olduğu encümeni) diye tashihini teklif ederim ;

27 Eylül 1339

Ertuğrul
Dr. Fikret

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir. İkinci maddede «kadroların kelimesinden sonra aid olduğu encümenler mezundur» tarzında kabulünü teklif eylerim.

Gümüşane
Zeki

Riyaseti Celileye

İkinci maddenin şu suretle tadilini teklif ederim:

İşbu tahsisat her daire için merbut cetvelde tefrik edilen miktarı tecavüz etmemek üze-

re fusul ve mevada tevzi ve devair kadrolarında lâzımgelen tadilât ve tevsiyatı icra ile kadroların tesbitine Heyeti Vekile mezundur.

Kastamonu Mebusu
Hasan Fehmi

Riyaseti Celileye

Kadroların tesbitine cümlesinden sonra «encümeni aidesince tetkik, heyeti umumiyece tasdik olunur» şeklinde ikinci maddenin tadilâni teklif eylerim.

Erzurum Mebusu
Hâlet

Riyaseti Celileye

İkinci maddenin ikinci fıkrasındaki tadilât kelimesiyle vav-ı âtîfanım hazfını teklîf eylerim.

Çorum
Mustafa

REİS — Efendim Reşat Beyefendinin takriri bir tay mahiyetinde olmakla beraber takririndeki usulün bir karar şeklinde muvakkaten kabulünü teklif ediyorlar, bu takriri tekrar okuyacağım.

(Saruhan Mebusu Reşat Beyin takriri tekrar okundu.)

REİS — Yani bu takriri bir karar şeklinde kabul ederek maddeyi tayyedelim teklifinden ibarettir. Binaenaleyh takriri nazarı mütalâaya alanlar lütfen el kaldırsın. Nazarı mütalâaya alınmamıştır efendim.

Efendim! Diğer iki takrirden birisi Haydar Rüşdü Beyfendinin takriri; Muvazenei Maliye Encümeni ile vekâlete tekabül eden encümenler tarafından tetkik edilsin diyor, diğeri Vehbi Beyefendi takririnde (Muvazenei Maliye Encümeninden vekâletlerin bütçelerini tetkik eden âza ile aidolduğu encümenler) diyor.

Hulâsa Vehbi Bey, takririnde Muvazenei Maliye Encümeninden bir âza ile aidolduğu encümenler tetkik etsin diyor, Haydar Rüşdü Bey tekliflerinde Muvazenei Maliye Encümeni ile aidolduğu encümen müştereken tetkik etsin diyor.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Söz istiyorum, Reis Bey! Demin de istedim, vermediniz.

REİS — Takrirlerin ifadesini henüz ikmal edemedim. Takrirler hakkında mı istiyorsunuz?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Takrirler hakkında arz edeceğim efendim, bütçenin ve tahsisatın hükmü senenin nihayetine kadar mer'i olacağına göre bugünkü kadro meselesi 1339 senesi nihayetinde 1340 bütçesini ne şekilde kabul buyurursanız o şekilde mer'i olacaktır. Bu; beş ay için kadrolarda yapılacak cüzi tadilât meselesidir. Yoksa Devletin bütün kadroları tetkik ve tadil edilecek değildir, çünkü bu kadro kanunidir ve böyle bir mesele karşısında değiliz. Binaenaleyh bunu ihtisas encümenleri yapsın, Muvazenei Maliye Encümeni yapsın, Heyeti Vekile yapsın diye muhtelif içti-hat ve fikirlerde bulunuldu.

1337 senesinde bu kadro mesaili ihtisas encümenlerine bırakıldı. Meclisin bir kararıyla ihtisas encümeni kadroların tetkik ederek tanzim etti.

Beyefendiler; bütçenin masraf kısmı iki yüz bini tecavüz etti, evraklar Meclisin Mahzeninde mevcuttur. Ve tanzim edilen kadrolar aynen duruyor. Meclis Heyeti Umumiyesi bu hali gördükten sonra baktı ki : Her encümene böyle ayrıca kadro tanzim ettirmenin...

VEHİBİ B. (Karesi) — Hayır efendim!

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Bir müspet neticeye vâsıl olmadığını gördü ve onun üzerine o kadroları bir kere daha müzakere etmedi. O tadilâtın Muvazenei Maliye Encümeninde yapılması lâzımgelirdi ki encümen fusul ve mevada münkasem bir tahsisat kabul etmiş olsaydı Meclis Heyeti Umumiyesindeki müzakeresinde, kabul ve tasvibedilirdi, veya reddedilirdi. Zam ve tenkisler o şekilde olmadığı için bu şekle göre bu vazifeyi kim ifa etsin?... Bu hususta muhtelif fikirler dermeyeran olunuyor. Heyeti Vekile bu zam teklifini yapsın, belki bu doğru değildir, belki Heyeti Celile de bunu muvafık görmeyecektir. Ve Meclisi Âliniz görüyorum ki, bunu muvafık bulmayacaktır ve muvafık bulmaması lâzımgelir. Burada iki esas kalıyor. Heyeti Vekile 1338 kadroları esastır diyor. Çünkü 11 bütçe Meclis Heyeti Umumiyesinden geçmiştir. Diğerleri encümenlerden çıkmış, gelmiş. Fakat Meclis Heyeti Umumiyesinde müzakere edilememiştir. Meclis bir kanunla bu husus için Muvazenei Maliye Encümenine mezuniyet vermiştir. Şimdi ise o kadrolar esastır. Onlar üzerinde yapılacak cüzi tadilât, ki birinci madde ile her vekâlete verilen tahsisatın miktarını tecavüz etmeyecek surette bir kadro tanzim edilecektir. İhtisas encü-

menleri ile Muvazenei Maliye Encümeninin bu cüzi tadilatı müştereken yapmaları en faideli ve amelî bir iştir. Eğer bunu doğrudan doğruya ihtisas encümenleri yapsın, dersiniz arkadaşlar, o vekâletlerin memuriyetleri arasında ve maaşları arasında hiçbir nisbet ve teadül kalmaz. Geçen sene gördük. Bu arz ettiğim 200 000 liralık masraf bütçesi hâsıl oluyordu. Bir vekâletteki şube müdüriyeti için 4 000 kuruş maaş konmuş, diğer vekâletteki bir şube müdüriyeti için 8 000 kuruşluk maaş konmuş, halbuki memurlar arasında bir nisbet, bir tenazur olmazsa bir vekâletteki memurlar nerede fazla maaş görürlerse istifa ederek oraya geçerler.

MÜNİR B. (Çorum) — Bu sene aynı hal yok mudur?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Bu sene mümkün olduğu kadar yoktur. Bunu her encümen müstakillen yapsın ve o encümenin kararı Heyeti Umumiye arz edilemeyeceği için sene nihayetine kadar lâyetegayyer kalacağı için zannederim muvazene noktasından bâzı sakatlıklar olabilir. Maaşlar arasındaki tesanüt ve teadülden mahrum olur. Bu itibarla en muvafık olan şekil meselâ ben-denize Sıhhiye Vekâletinin kadrolarında bir tadilat lâzımgeliyorsa ve Sıhhiye Vekâletine altı ay için Meclisin tahsis ettiği paranın füsul ve mevaddına tevzi edileceği zaman Sıhhiye Encümeni ile Muvazenei Maliye Encümeni birleşirler; müştereken Sıhhiye bütçesini yaparlar. Maarif bütçesine gelince : Yine Maarif Encümeni ile müştereken Muvazenei Maliye Encümeni tetkik eder, aynı suretle füsul ve mevadda tevziat ve taksimat yaparlar. Ve bu suretle kadrolardaki bu tadilatı ikmal ve ifa etmiş olurlar, bunun amelî şekli budur. Arkadaşlar! Çünkü, bu iş beş aylık bir muameledir. Gerçi tahsisat altı aylık muamelâtın tedvirine aittir. Fakat yapılan kadro Eylül maaşları üzerine haizi tesir değildir ve belki bunları tetkik ile geçecektir. Nihayet bunların üzerinde yapılacak tadilat dört aylıktan ibaret kalacaktır. Zaten bir ay geçmiştir. Bir ayda da bu tevziat ve tadilat ve tetkikat yapılacaktır. (1340) bütçesinde ise istediğiniz kadar tasarrufatta bulunur, istediğiniz kadar zam yapabilirsiniz. Bundan gayri her hangi bir şekil kabul edilecek olursa meselâ : Her hangi encümen; maaşları lüzumundan fazla tezyidetmiş, masraf fasıllarından

para alarak maaşlara zammetmiş veya maaşları tenkis ederek masraf fasıllarını tezyidetmiş şekilde bir muamele görürse ve bunlar binnetice diğer vekâletlerin muamelâtı umumiyesi üzerine icrayı tesir edecek bir şekilde olunca Heyeti Celilenizin bu kararını tadil etmeye mecbur olacağız. Halbuki vaktimiz çok kıymettardır. Ruznamei müzakeratımızın numarası seksen, yüze baliğ olmaktadır. Ve her gün bu miktar kabarmaktadır. Bu meseleyi arz ettiğim gibi ihtisas encümeniyle Muvazenei Maliye Encümeni birleşir. Sahibi rey olmak üzere vekili aidini de bulundurur. Tenzilat, tevsiat yapar ve mesele biter.

YUSUF KEMAL B. (Sinob) — Reis Beyefendi rica ederim, takrirler okunduktan sonra söz açılıyor. Binaenaleyh, takrirlerden bir tanesini kabul etmesi lâzımdır. Meclis bunu böyle anlar. Takrirlerden hangisini kabul ediyorsa onu söylesin, reye konsun.

VEHBİ B. (Karesi) — Müsaade buyurunuz; teklif yanlış anlaşılıyor. Encümen 1339 kadrosunu tesbit edecek değildir. Encümen 1338 senesinde ilâve veyahut tadilat yapılacak kısımlar varsa bunları müzakere edecektir ve verilecek tahsisat dâhilindedir. İşin şekli değişmemiştir, iki encümen bir araya gelemez.

REİS — Fakat efendim, Hükümet istediği zaman; Riyaset vazifesini yapabilir miydi? Behe mahal izahatı dinledikten sonra Muvazenei Maliye Encümeni ile vekâletlere tekabül eden encümenlerle kadroların tesbiti hakkındaki takriri tetkik etmek imkânı o anı gayrimunkasemde mümkün olabilir miydi Yusuf Beyefendi?

YUSUF KEMAL B. (Sinob) — Rica ederim Reis Beyefendi! Maliye Vekili Beyefendinin söylebileceği sözler şimdi kıraat edilen takrirler içinde falanı kabul ediyorum demekten başka bir şey değildir, sonra biz de söz isteriz.

REİS — Bir Vekil her vakit söz söyleyebilir. Şimdi söz de yoktur, sual de yoktur. Takrirler hakkında vekâlet noktai nazarını söylemiştir. Riyaset henüz o noktai nazara tevfiik ettiği takriri sormadan söze başlamıştır.

YUSUF KEMAL B. (Sinob) — Rica ederim ben Riyasete karşı bir şey söylemedim. Vekil Beyefendinin sözü Muvazenei Maliye Encümeninin beraber çalışması hakkındaki takriri tercih mahiyetinden başka bir şey değildir.

REİS — Maalesef söz almadan söylediniz. Efendim Maliye Vekili Beyefendi Haydar Rüşdü Beyin takririni kabul ediyorlar. Takriri okuyacağız.

(Denizli Mebusu Haydar Rüşdü Beyin takriri tekrar okundu.)

REİS — Efendim bu takriri nazarı mütalâaya alanlar lütfen el kaldırsın... (Ekseriyet yok, sesleri) Müsaade buyurunuz! Kabul buyuranlar lütfen ayağa kalksın... Kabul edilmiştir. Efendim diğer takrirler yalnız aidolduğu encümenlere ve yahut encümenlerden bir âzanın huzuriyle... Şekindedir. Bu takrir âm ve şâmilidir. Diğer takrirlerin reye vaz'ına mahal kalmamıştır. Efendim müsaade buyurunuz da şu yağmur gibi yağmış olan takrirleri tasnif edeyim. Hakkı Târik Beyefendinin teklifleri, maddeye diğer bir fıkranın ilâvesi mahiyetindedir. O da şudur.

(Hakkı Târik Beyin takriri tekrar okundu.)

HAKKI TÂRIK B. (Giresun) — Müsaade buyurun bir kere izah edeyim.

REİS — Bu takriri nazarı itibara alanlar lütfen el kaldırsın... Kabul edilmemiştir.

HAKKI TÂRIK B. (Giresun) — Ekseriyet yoktur efendim.

REİS — Efendim Celse tatil edilmedi, rica ederim! Meclis tatil olunmadı. Beş saat mesai sarfından sonra öğe neticesini dinlemeden dağılacak olursak yâzık olur.

MAHMUD CELÂL B. (İzmir) — Efendim siz de bizzat şikâyet ediyorsunuz! Yağmur gibi takrir yağıyor, buyurdunuz! Bunun mânası nedir?

REİS — Efendim sağımdan da, solumdan da takrir geliyor. Bu takrirleri; âm ve şâmilini, tay tekliflerini nasıl tasnif edelim rica ederim?

Erzurum Mebusu Hâlet Beyefendinin takrirlerini tekrar okuyorum.

(Hâlet Beyin takriri tekrar okundu.)

REİS — Bu takriri nazarı mütalâaya alanlar lütfen el kaldırsın. Nazarı mütalâaya alınmamıştır efendim.

(Kastamonu Mebusu Hasan Fehmi Beyin takriri tekrar okundu.)

REİS — Tabii bu takririn aksi kabul edildiği için reye vaz'edilemez.

(Çorum Mebusu Mustafa Beyin takriri tekrar okundu.)

Dr. MUSTAFA B. (Çorum) — Kadrolardaki tadilât meselesi olmasın, yalnız tevsi olsun, maksadım budur. Tevsi ile tadil arasında fark vardır efendim.

REİS — Efendim bu takriri kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir. Efendim başka takrir yok. Nazarı mütalâaya alınan Haydar Rüşdü Beyin takririni encümene havale ediyorum, encümen bu maddeyi ona göre tasrih buyursun, ondan sonra göndersin.

Efendim Cumartesi günü öğleden sonra bir buçukta içtima edilmek üzere Celseyi tatil ediyorum.

Hitamı müzakerat; saat 6,20

İçtimai âti ruznamesi

1. — Zaptı sabık hulâsası
2. — Evrakı vâride
3. — Müzakere edilecek mevad
 1. — Posta kanun lâyihası
 2. — Avans kanunu lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası
 3. — Aydın, Ödemiş, Afyon, İsparta havalisinde İdarei Örfiye ilân edildiğine dair İera

- Vekilleri Riyaseti tezkeresi ve Dahiliye Encümeni mazbatası
4. — İzalei Şekavet kanunu lâyihası ve Dahiliye ve Adliye encümeni mazbataları
5. — Kambiyo kanun lâyihası
6. — 2 Teşrinisani tarihinin İdi Milli addi hakkındaki teklifler
7. — Suiistimalden maznun Binbaşı Lûtfi

Efendi hakkındaki İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresine Adliye Encümeni mazbatası

8. — Mütareke bidayetinde vatanın emri müdafaası maksadiyle ika' edilen ceraim hakkında kanun lâyihası

9. — Birinci Devrede mebus bulunan zâbitanın vaziyetleri hakkındaki tezkerelere dair Müdafaai Milliye Encümeni mabatası ve teklifi kanunisi

10. — Evkafı mülhaka fazlalarından alınmakta olan malı maktuun ilgasına dair lâyiha ve Şer'îye Encümeni mazbatası

11. — Memurîni saire misillû idarei hususiye memurlariyle mazulîn ve mütekaidın evlâtlarının mektep ücretleri hakkında bir karar itihazına dair Urfa Mebusu Şeyh Saffet Efendinin takriri

12. — Takdirname ile usulü taltif hakkındaki Kanunun tefsirine ait Müdafaai Milliye Encümeninin üç kита mazbatası

13. — İstiklâl Madalyası Kanununa maddei müzeyyele ilâvesine dair Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası

14. — Etibbanın hizmeti mecburiyesi hakkındaki lâyihai kanuniye ve Sıhhiye ve Muaveneti İctimaiye Encümeni mazbatası

15. — Konya ovası iskası hakkındaki lâyiha ve teklifi kanuniye Nafia Encümeni mazbatası

16. — Mahkûminin tarik bedelâtı nakdiyesinin teciline dair lâyiha ve teklifi kanuniye Nafia Encümeni mazbatası

17. — Yirmidörde münkasım saatin kabulü hakkında Cebelibereket Mebusu Avni Beyin takriri

18. — Mal müdürlerinin vekâletçe tâyini hakkındaki lâyihai kanuniye ve Kavanîni Maliye Encümeni mazbatası

19. — Elbise bedeli hakkındaki Kanunun tefsirine dair tezkere ve Kavanîni Maliye Encümeni mazbatası

20. — Fransızlar zamanında müsadere edilen mebalîğ hakkındaki tezkere ve Kavanîni Maliye Encümeni mazbatası

21. — Memurîni mülkiye Tekâüt Kanununun tadiline dair teklif ve Kavanîni Maliye Encümeni mazbatası

22. — Nizamname ve talimatnameler hakkında Kanunu Esasî Encümeni mazbatası ve Urfa Mebusu Şeyh Saffet Efendinin teklifi kanunisi

23. — Mâlûlîni guzatın terfii hakkındaki Kanunun tefsirine dair tezkere Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası

24. — Kırtasiye muamelâtının tahfifi hakkında Lâzistan Mebusu Ekrem Beyin takriri

25. — Devletin alâmeti mahsusasını havi meskûkât darbı hakkında icrai bir karar itasına dair tezkere ve encümen mazbatası

26. — Meclisi idare âzalarının vergi kaydı hakkında teklifi kanunî ve Dahiliye Encümeni mazbatası

27. — Rûsumu Belediye Kanununun 19 ncu maddesinin tefsirine dair tezkere ve encümen mazbatası

28. — İdarei Umumiyei Vilâyat Kanununun 14 ncu maddesinin tefsirine dair tezkere ve encümen mazbatası

29. — Rûsumu Belediye Kanununun 24 ncu maddesinin tefsirine dair tezkere ve encümen mazbatası

30. — Belediye Kanununun 19 ncu maddesinin tefsiri hakkında tezkere ve encümen mazbatası

31. — Sülûsanı müddeti cezaiyelerini ikmal eden mahkûminin affına ve müebbeden küreğe ve kalebentliğe ve nefye mahkûm bulunanların cezalarının onbeş sene kürek ve kalebentlik ve nefye tahviline dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası

32. — Şirketlerde Türkçe istimali hakkında teklifi kanunî ve şayanı müzakere olmadığına dair Nafia Encümeni mazbatası

33. — Evkaf hidematı umumiyesi için bir milyon lira avans itası hakkındaki (1/163) numaralı lâyihai kanuniye

34. — Afları Hükümetçe talebedilen müteaddit eşhas hakkında mevrut (3/121) numaralı tezkerelere dair Adliye Encümeni mazbatası

